

Biobased Bouwen

Op zoek naar toegevoegde waarde

Willem Böttger

Lectoraat
Biobased Bouwen

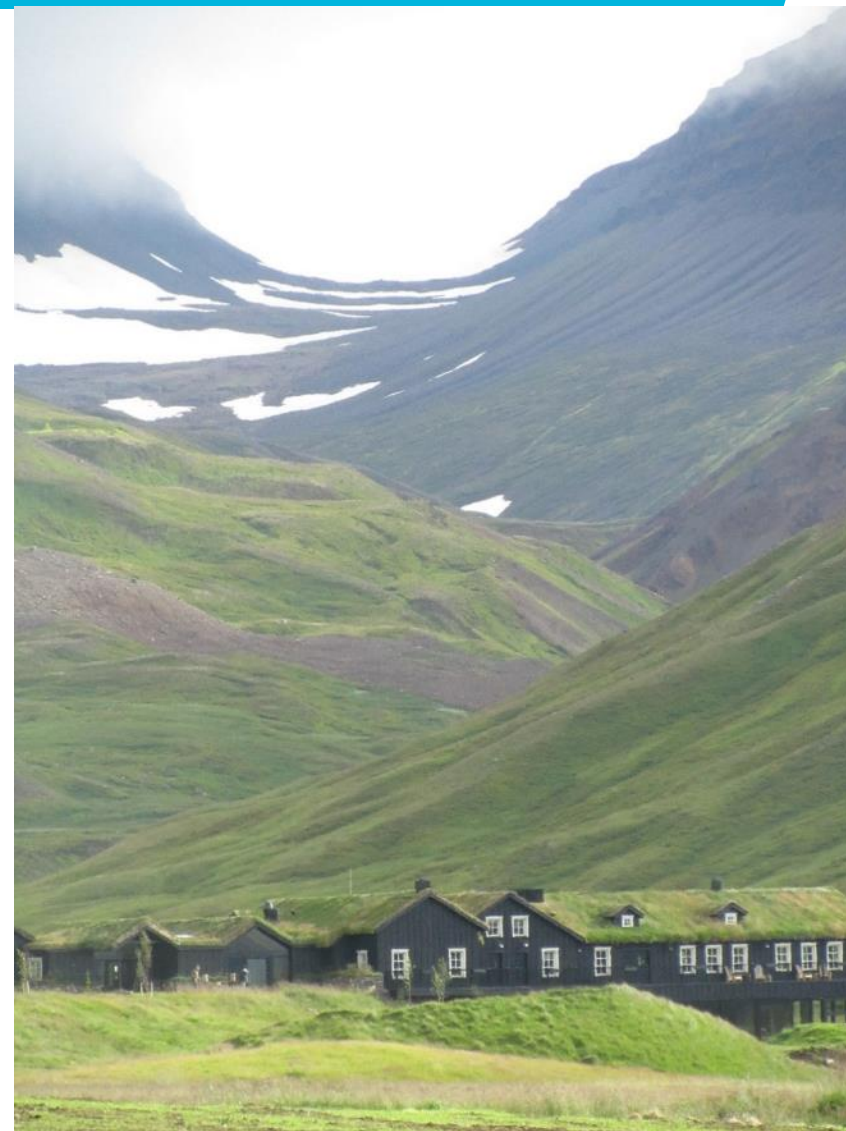

avans
hogeschool

HZ UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Voor industriële revolutie

Nu

Energie&Klimaat

- **10%** van het totale Nederlandse energieverbruik is nodig voor de productie van traditionele bouwmaterialen 4,5% BBP
- **20-40%** energiegebruik voor gebouwen
- **25%** van al het wegtransport is gerelateerd aan de bouw; het transport veroorzaakt luchtvervuiling, fijnstof en uitstoot van CO₂ door verbruik van fossiele brandstof

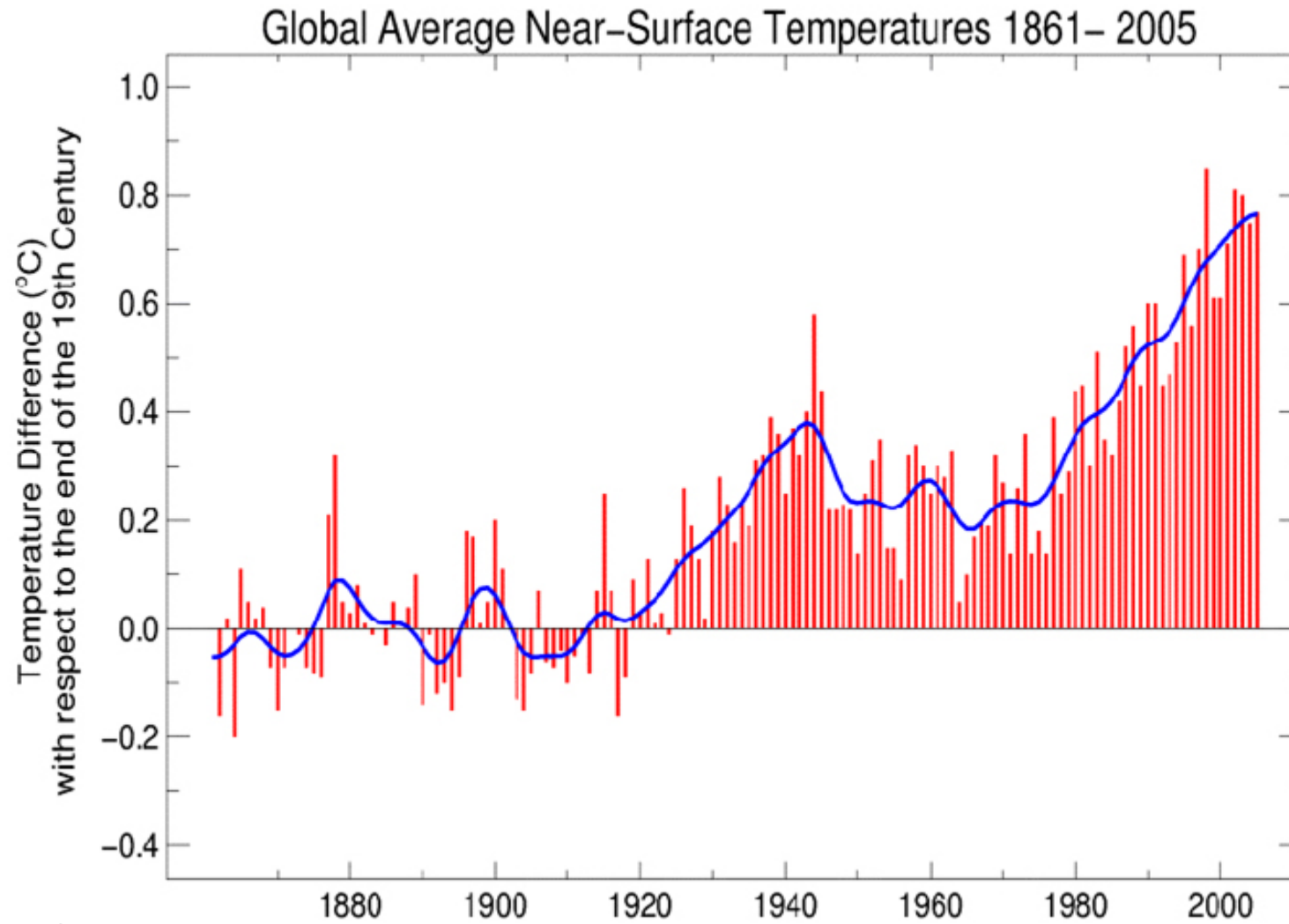
Materialen worden schaars

- **50%** van delfstoffen gebruikt voor bouwproces

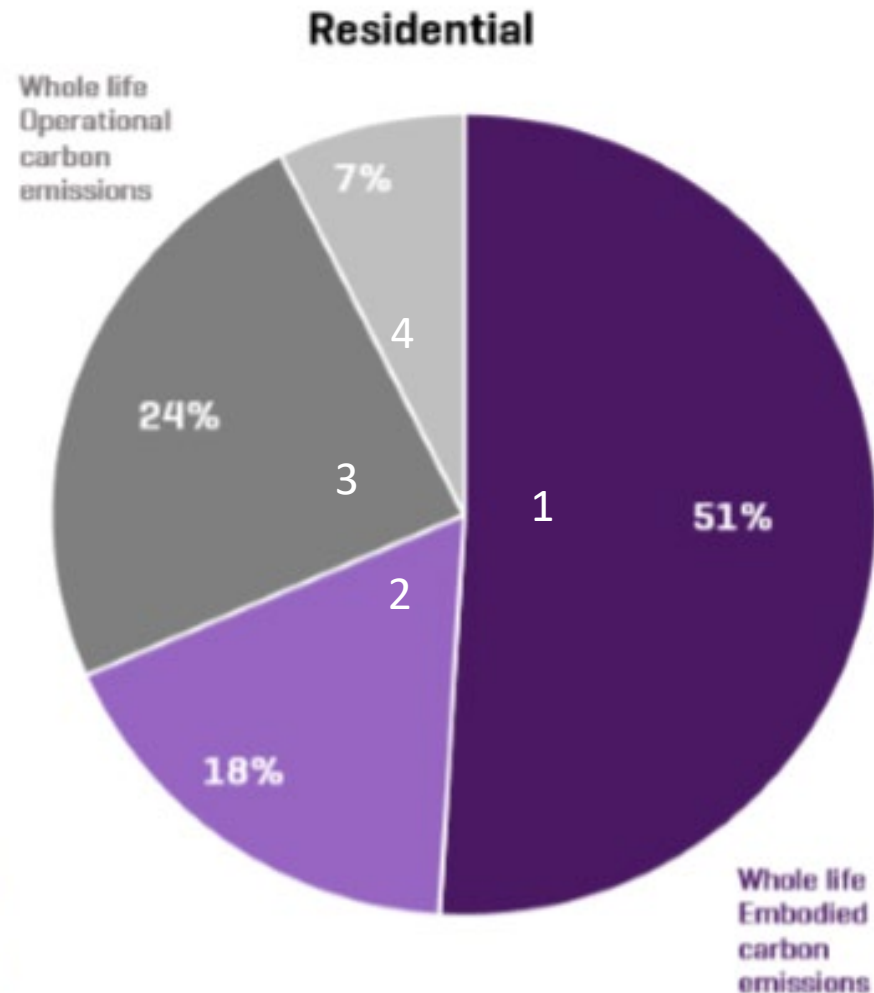
Afval

- **40%** van de totale afvalberg in Nederland bestaat uit bouw- en sloopafval, gedeeltelijk gerecycled

Opwarming aarde

RICS: >50% of CO₂ in materials

1. Bouw
2. Gebruik van het gebouw (60 jaar)
  1. Uitstoot materialen
  2. Onderhoud
  3. Renovatie
  4. Vervangen (<60 jaar)
3. Operationeel Energie Gebruik (regulated)
  1. Verwarming, koeling, tapwater e.d
4. Operationeel Energie Gebruik (unregulated)
  1. ICT, koken, e.d.

Table 9. Carbon footprint and carbon uptake information for insulation materials.

Insulation Material	CO ₂ e g/kg	CO ₂ uptake g/kg
Glass Wool – Europe	3148	–
Polystyrene (EPS) – Europe	3300	–
Polyurethane (Rigid Foam) – Europe	4200	–
Wood fibre insulation – Finland	243	1240

Critical Raw Materials

Voorraden van resources

Resource		Verbruik per jaar (Megaton)	Aangetoonde economisch winbare voorraad (Megaton)	Resterende gebruiksduur			
				Bij 0% groei	Bij 2% groei	Bij 5% groei	Bij 10% groei
				(Jaren)	(Jaren)	(Jaren)	(Jaren)
Energie	Steenkool	4830	985000	204	82	49	32
	Aardolie	3680	202000	55	37	27	19
	Aardgas	1880	117000	62	41	29	20
	Uranium	0,062	3,93	61	40	28	20

Antimony	Germanium	Phosphate rock
Baryte	Hafnium	Phosphorus
Beryllium	Helium	Rare Earth Elements
Bismuth	Indium	Scandium
Borate	Magnesium	Silicon metal
Cobalt	Natural graphite	Tantalum
Coking coal	Natural rubber	Tungsten
Fluorspar	Niobium	Vanadium
Gallium	PGMs	

EU

- 2011: 14 CRM's
- 2014: 21 CRM's
- 2017: 27 CRM's

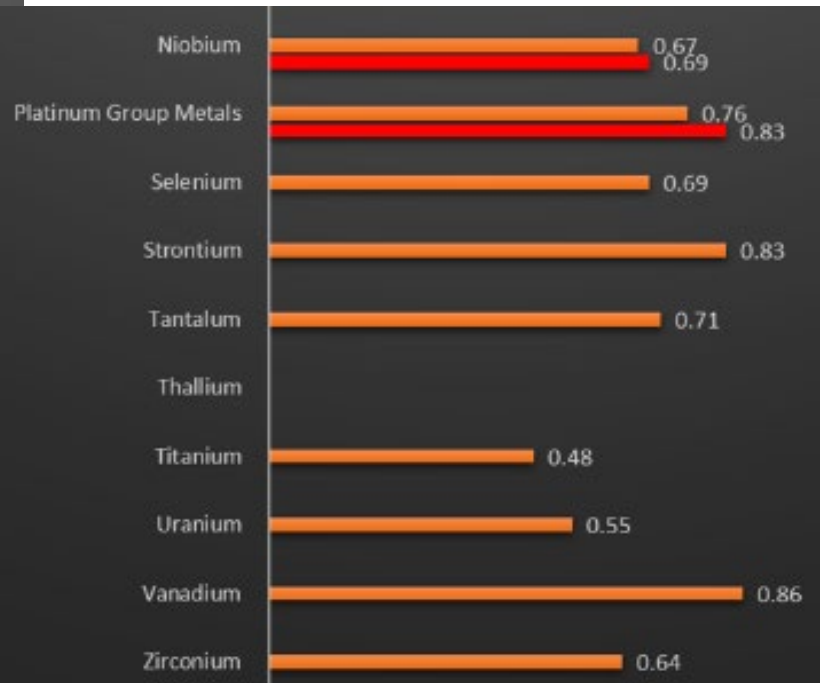
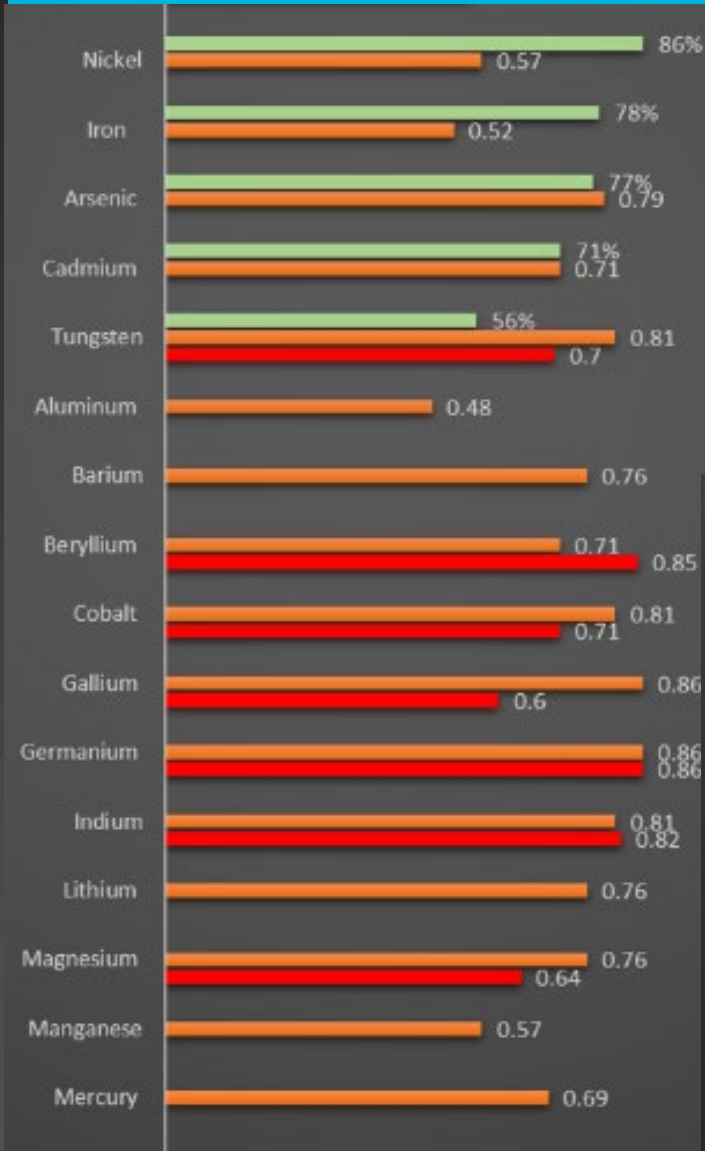
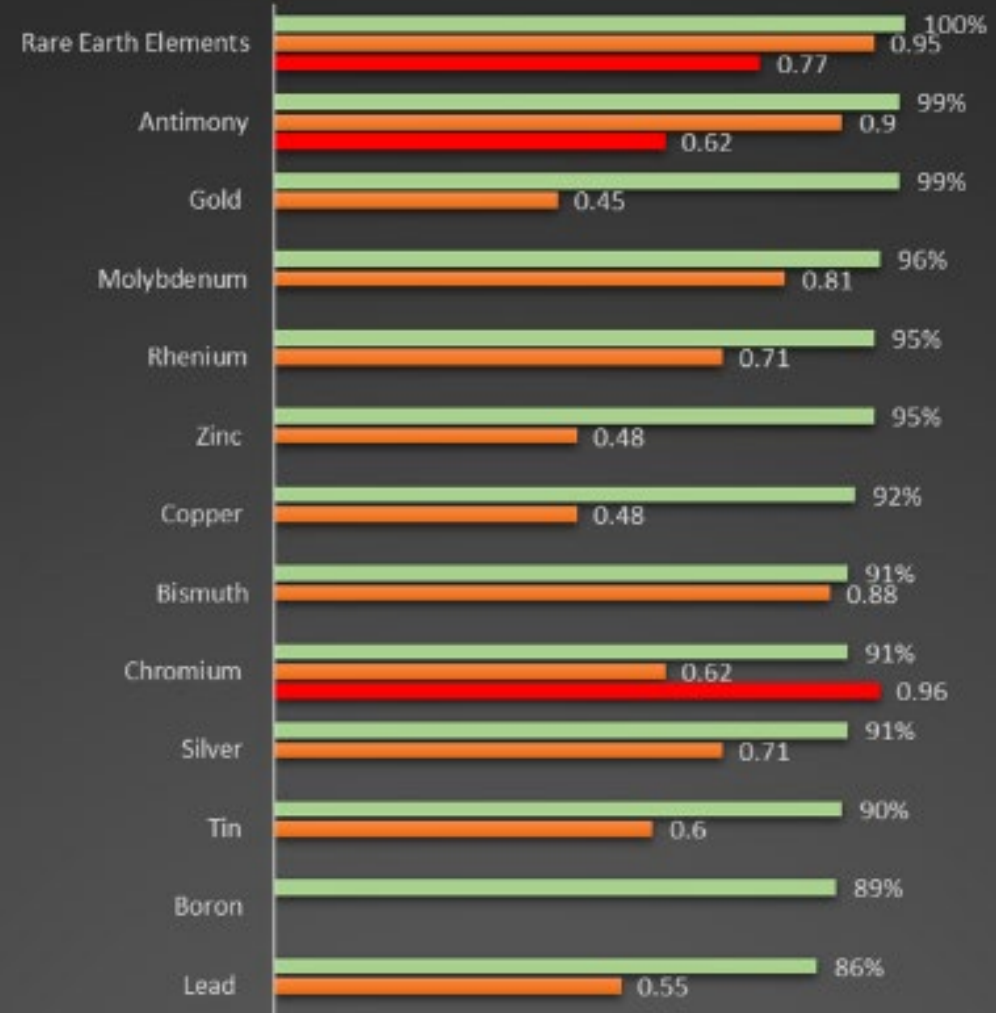
Diverse aardmaterialen worden schaars

scarcity and criticality ranking

(no bar means not scarce or not critical)

- Recycling/substitution percentage required for 1000 years supply, Henckens, 2016
- Supply Risk Index (geopolitical risks), British Geological Survey, 2015
- CRM, Critical Raw Materials (geopolitical risks) with sustainability index, EU, 2014

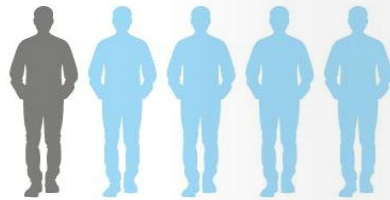

Binnenklimaat wordt slechter

1 out of 5

rate their health
as below par

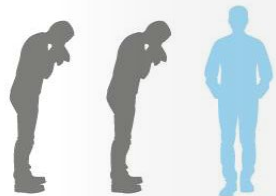
1 out of 4

never or rarely
feel energised

2 out of 3

have been bothered
by nose or throat
infections

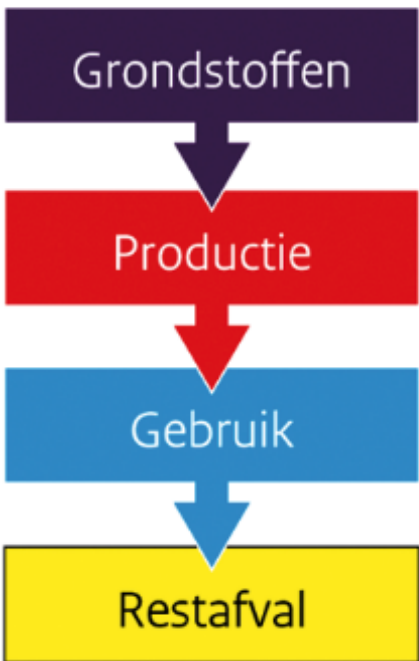
Woningcorporate Mitros: "Jaarlijks onderhouden en renoveren we zo'n 800 woningen. Na de renovatie zien we echter nieuwe problemen ontstaan:

- Bewoners die last hebben van koude tochtstroom in de woning;
- Vochtproblemen zoals schimmel in badkamer, keuken en rest van de woning;
- Geluidsoverlast bij bewoners door de ventilatiesystemen.

Biobased Circulair

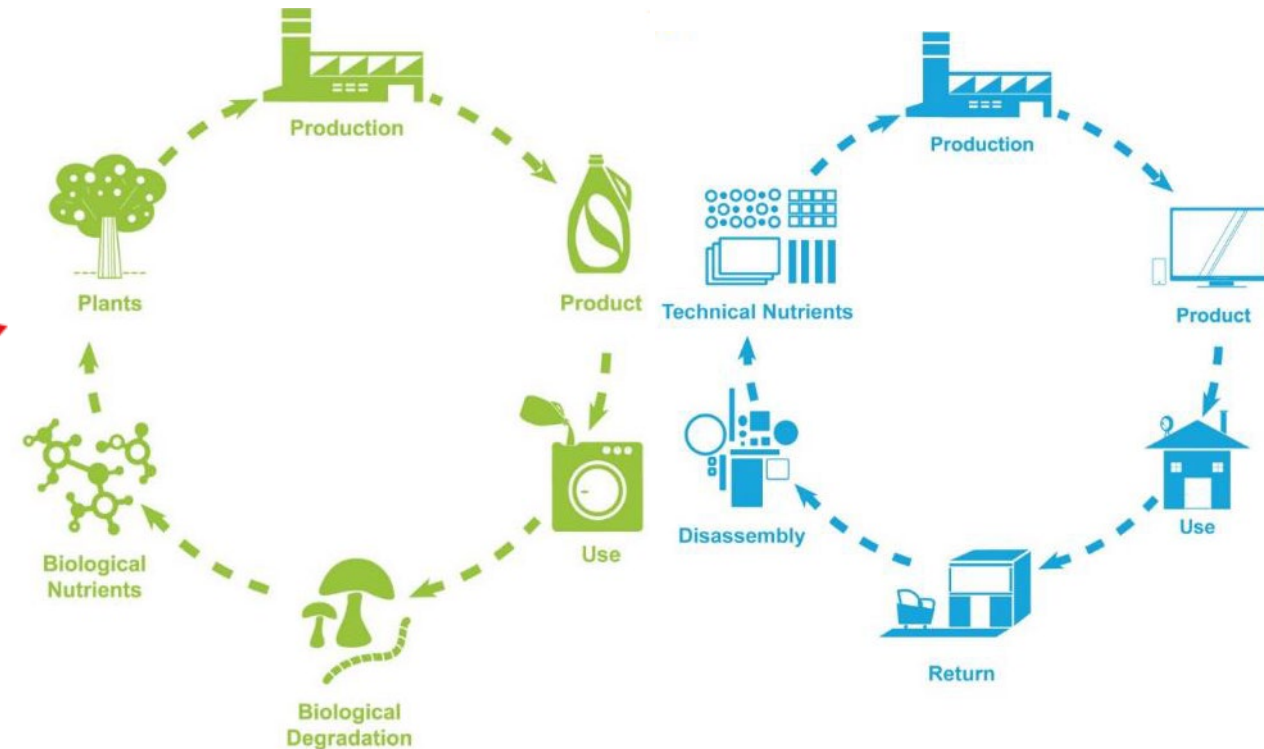
Lineaire economie

Keteneconomie met recycling

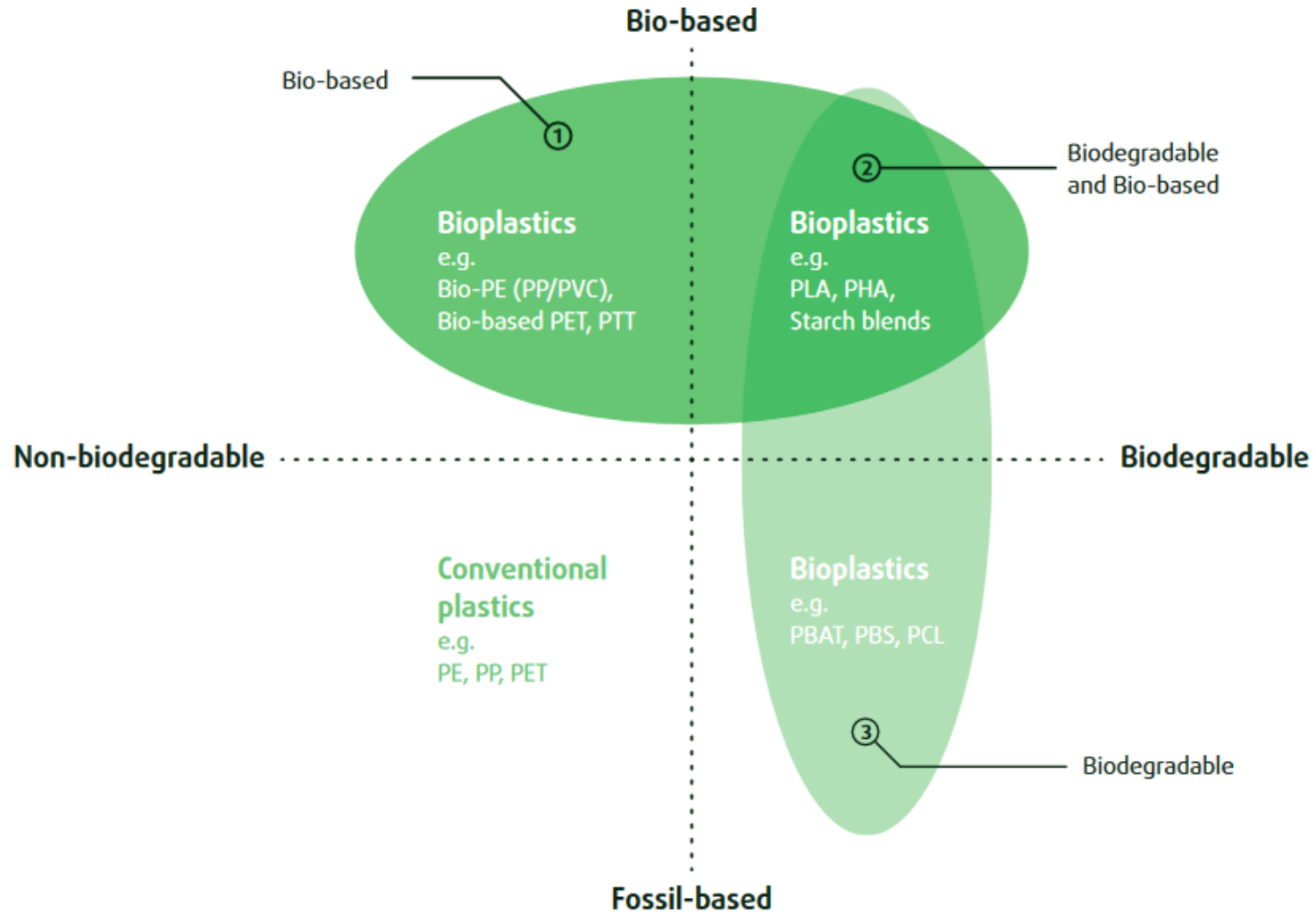

Circulaire economie

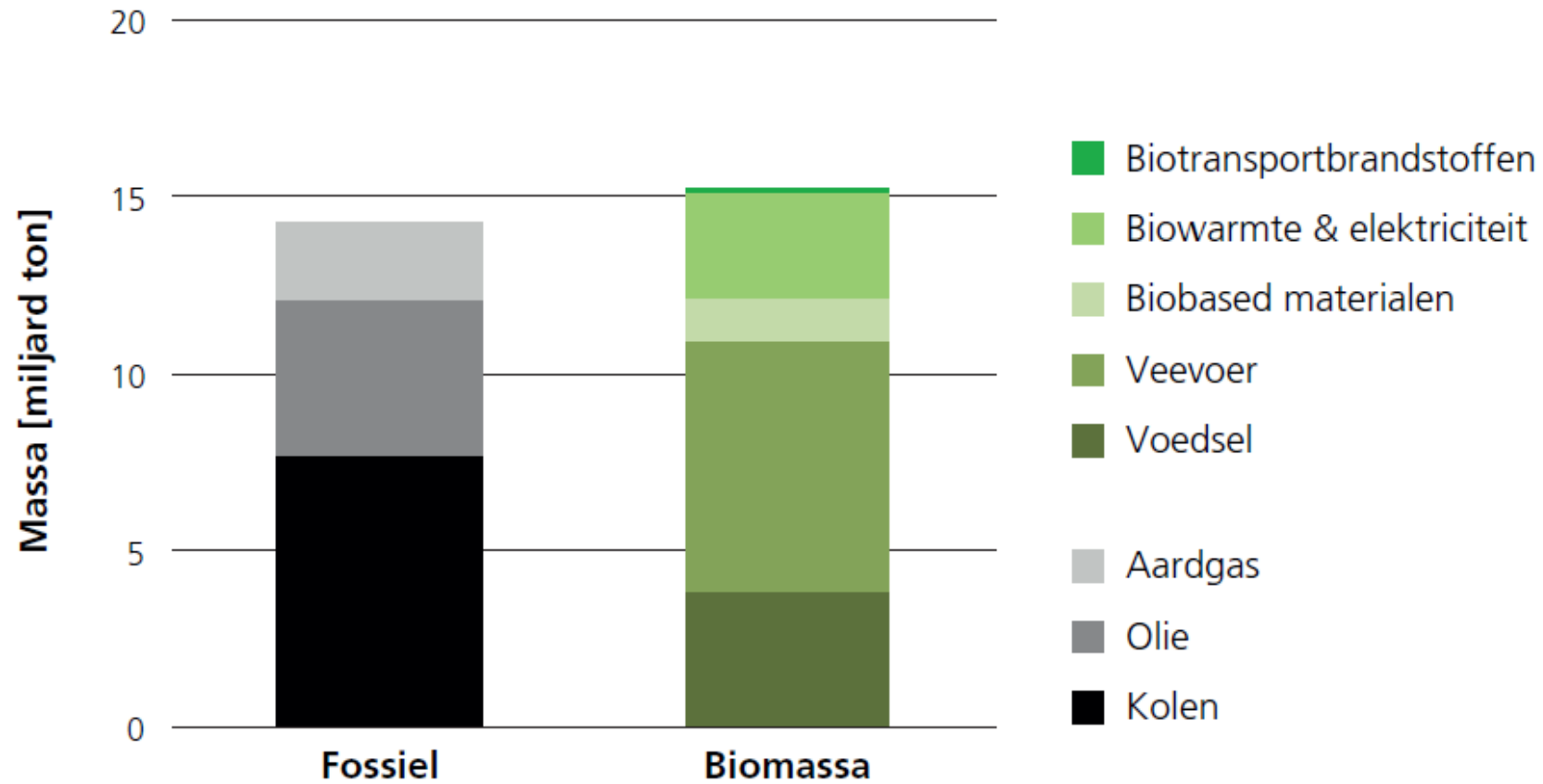

Biologische cyclus

Technische cyclus

Biomassa vs Fossiel

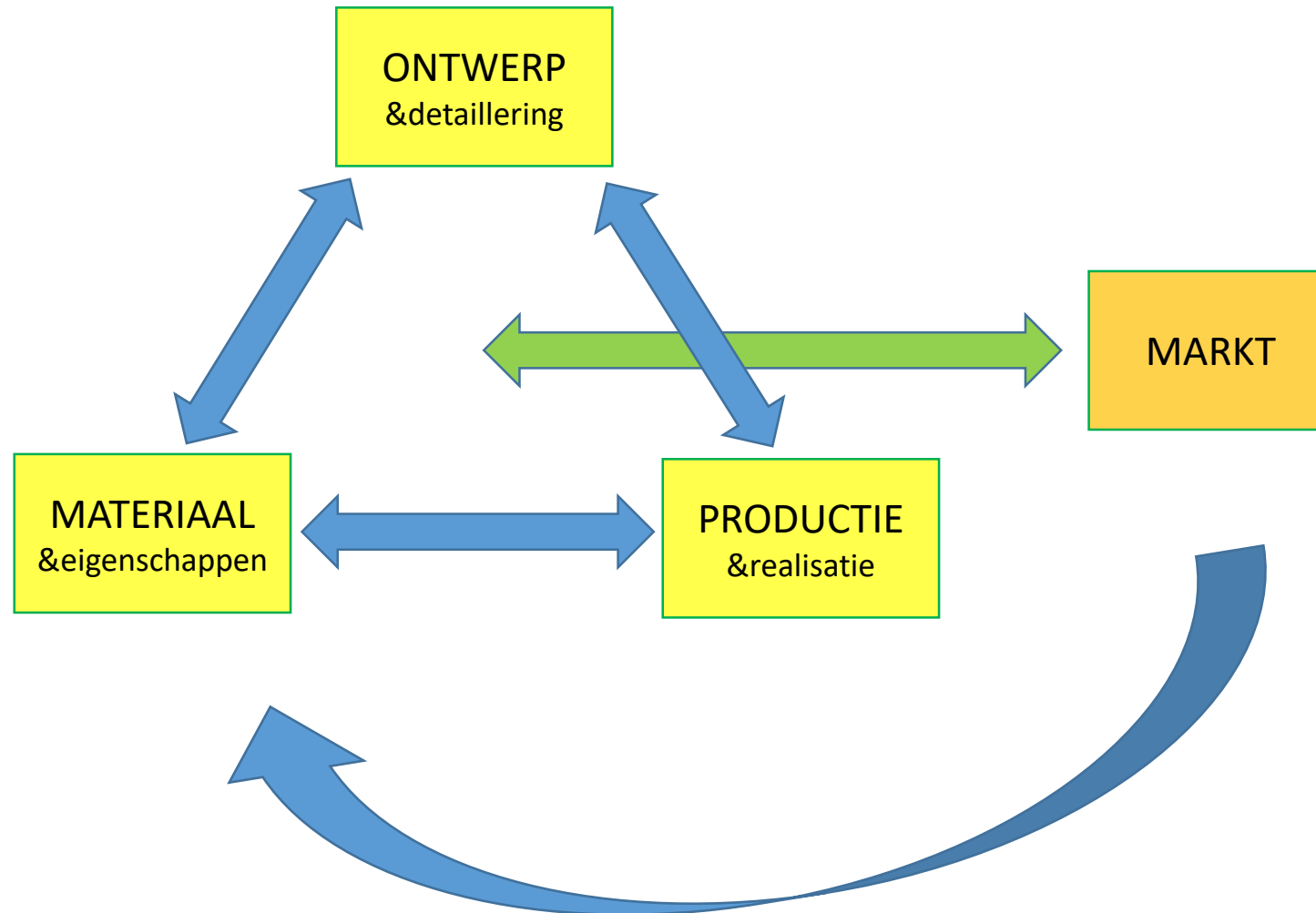
Figuur 1a. Mondiaal gebruik van fossiele energiedragers³ en biomassa⁴ op massabasis.

Biobased Bouwen in opkomst

Ontwerp, materiaal, productie en markt samen

In samenwerking met MKB en overheden:

- Onderzoek naar **Eigenschappen** van Biobased **Materialen**

Technisch

- Sterk, stijf en licht
- Trilling/akoestiek
- Isolatie en vochttransmissie
- Anti-bacterieel
- Circulariteit/Milieubelasting

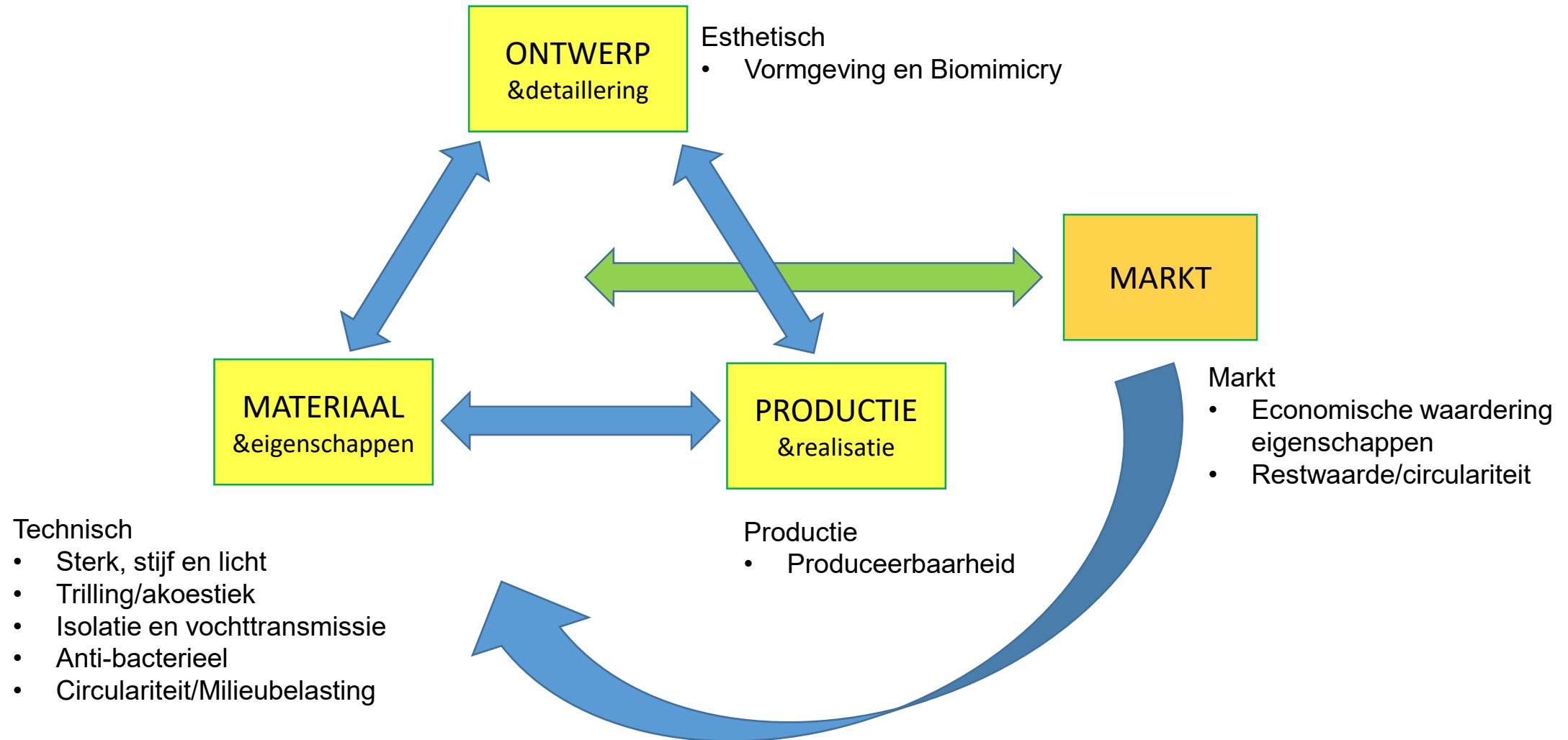
Esthetisch

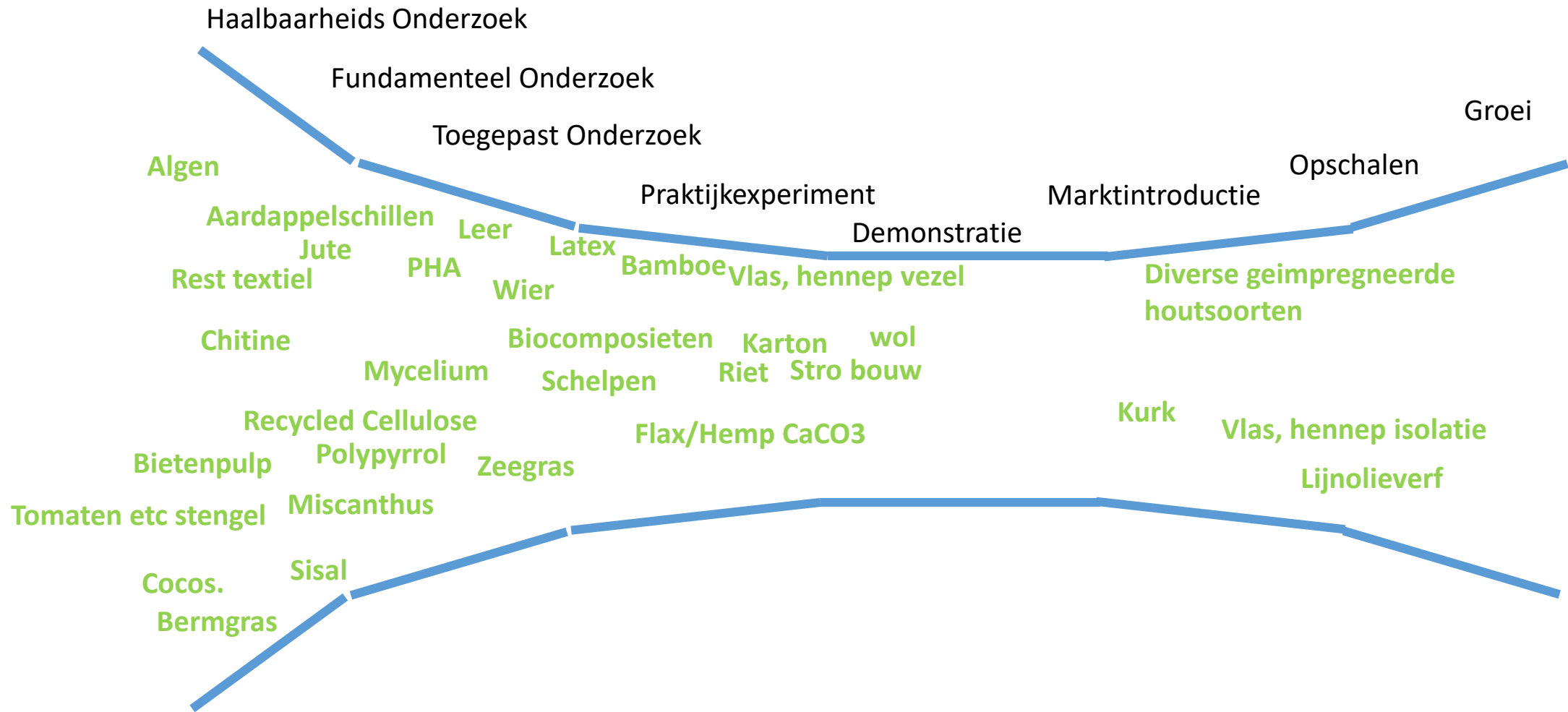
- Vormgeving en Bio-mimicry

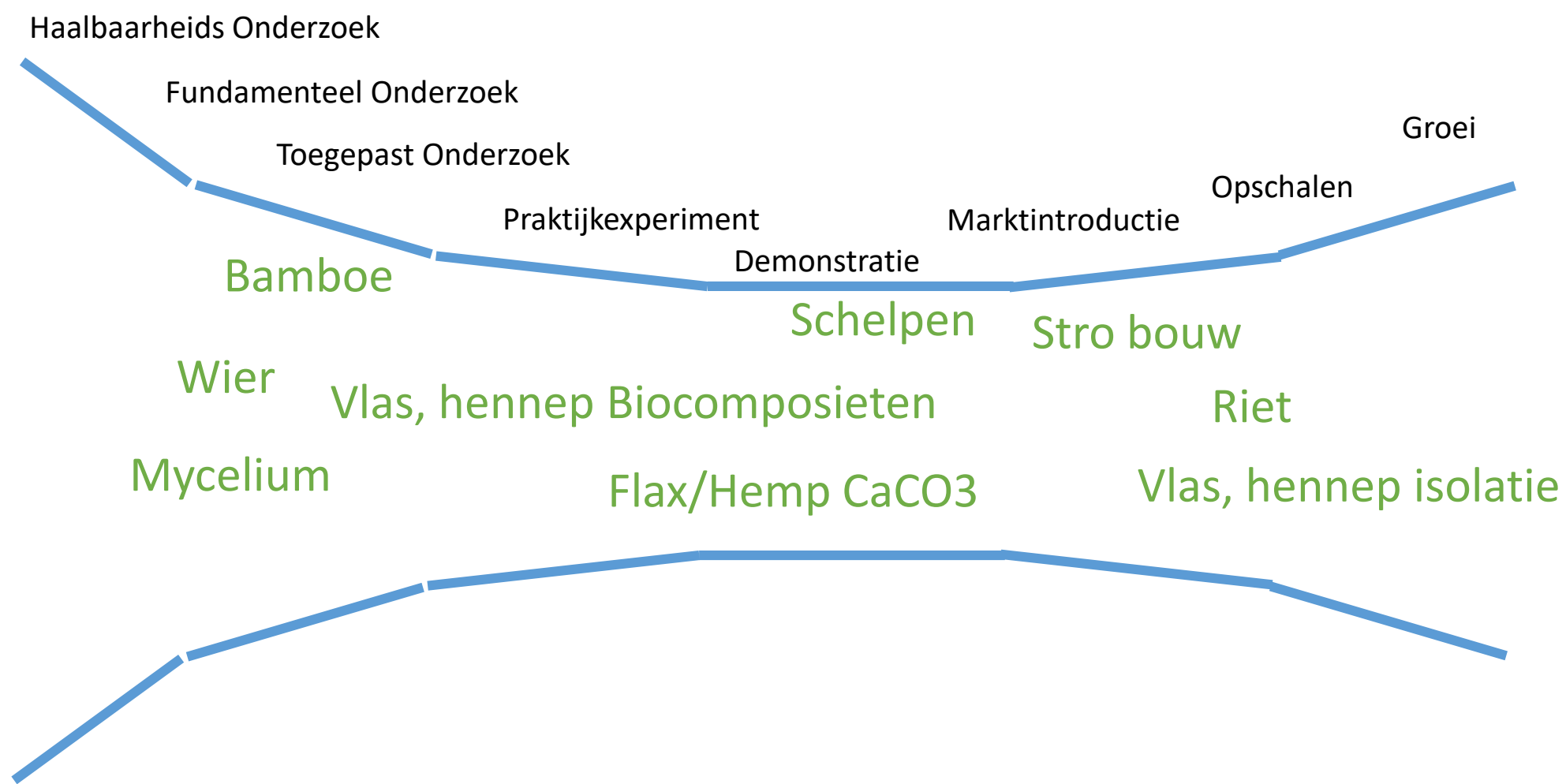
- Onderzoek naar Marktervaringen door **Demonstraties** van Biobased **Bouwsels**

Markt

- Kostprijs verlaging
- Economische waardering eigenschappen
- Restwaarde/Circulariteit

Vezels

Binder

Additieven

Vlas, Hennep
Bamboe

Polymeer

Kalk

Mycelium

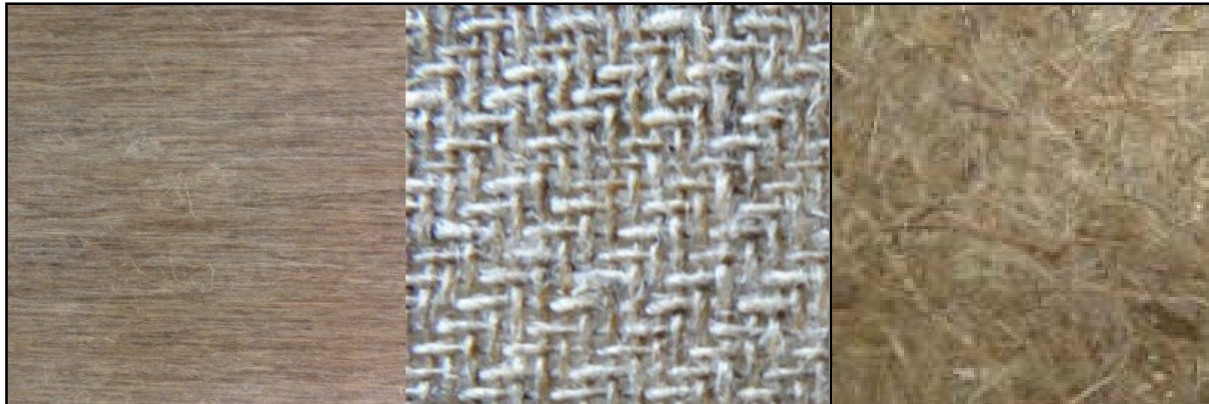
Houtige delen

Sandwich
materialen
Schuim, hout

Coating,
brandvertrager

Biocomposiet

UD Woven non woven FLAX/HEMP FIBERS

KURK

PLA foam

RESINS BASED ON SUGARS

... LINSEED OIL ...

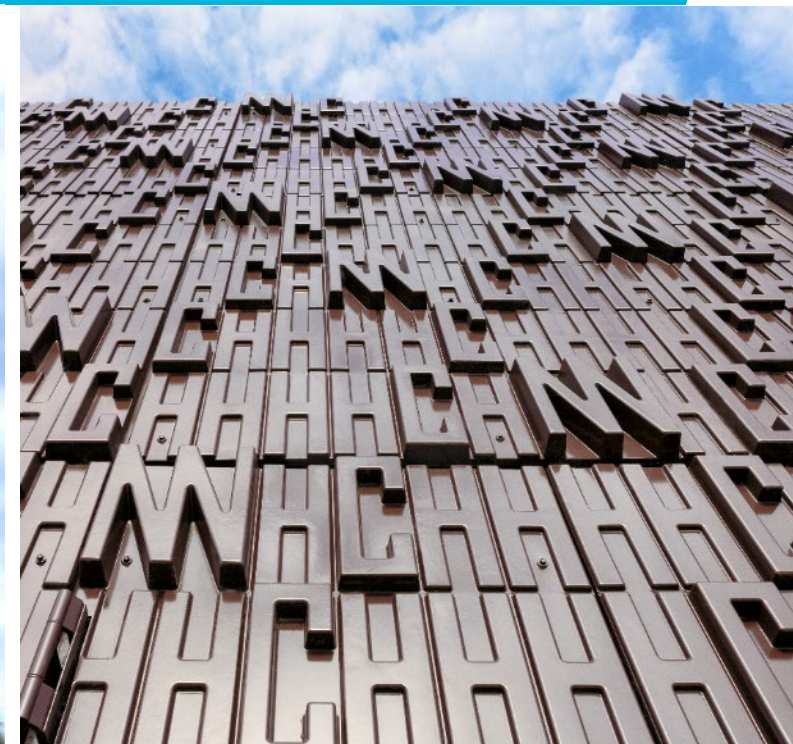
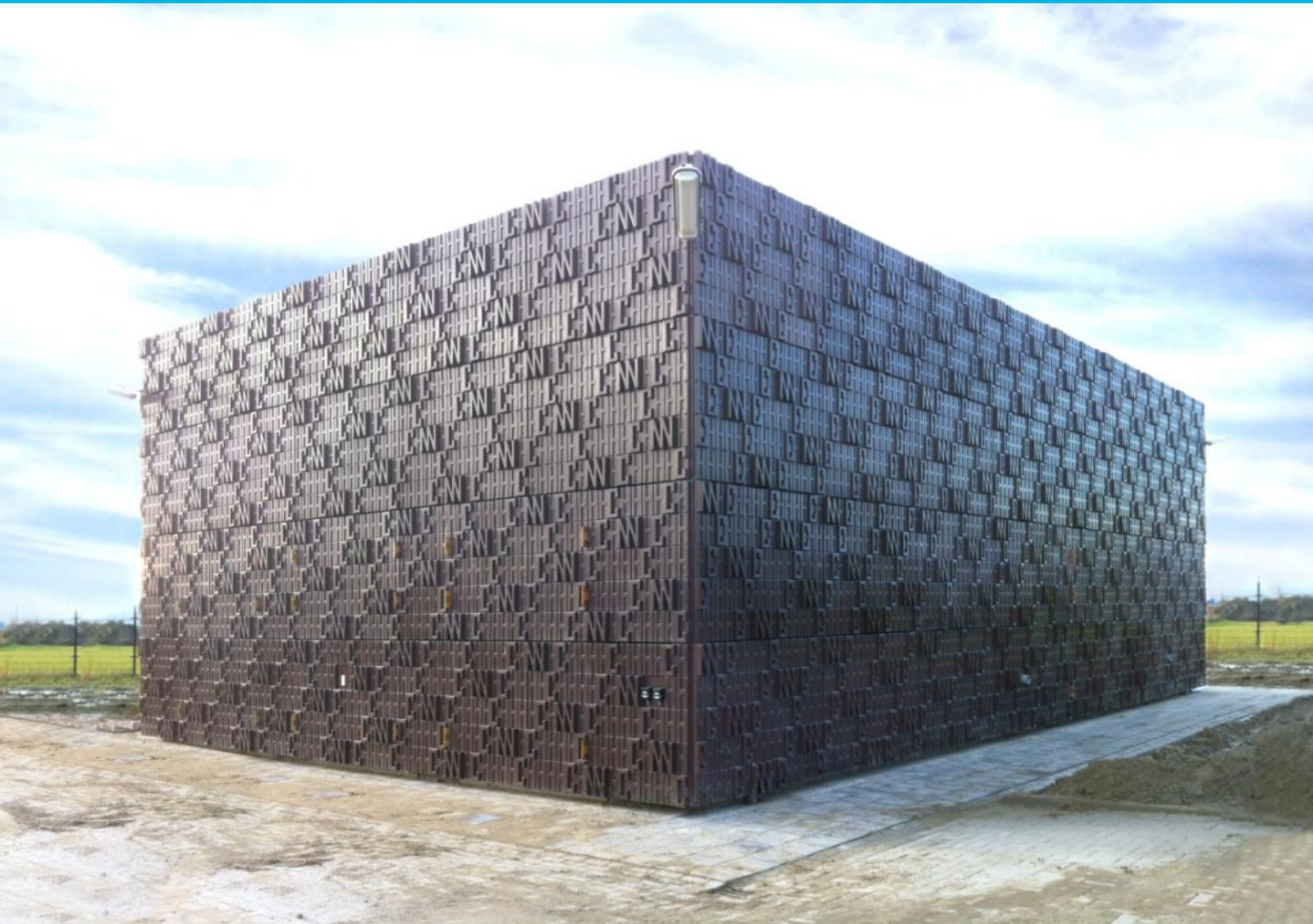

... SOYA BEAN OIL ...

... FURANES ...

Biocomposiet

Kalk Hennep

Kalk Hennep

How to make a mycelium-brick (in 8 easy steps)

<https://www.youtube.com/watch?v=c6nurN-Hii8>

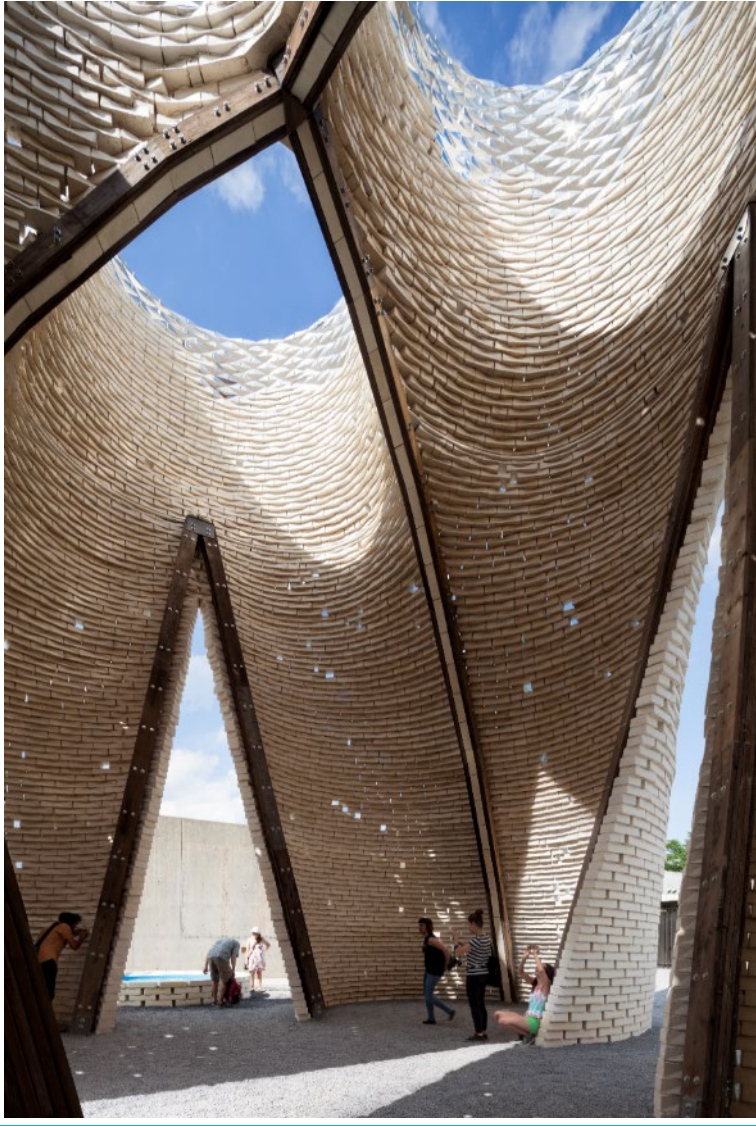
Strength of a mycelium-brick

Watch video at:

<https://www.youtube.com/watch?v=IHhVpXCpTA0>

Mycelium

Bamboe

Vlas

Riet en Schelpen

Wier

Volgende generatie: rest materialen

PLA

Zetmeel

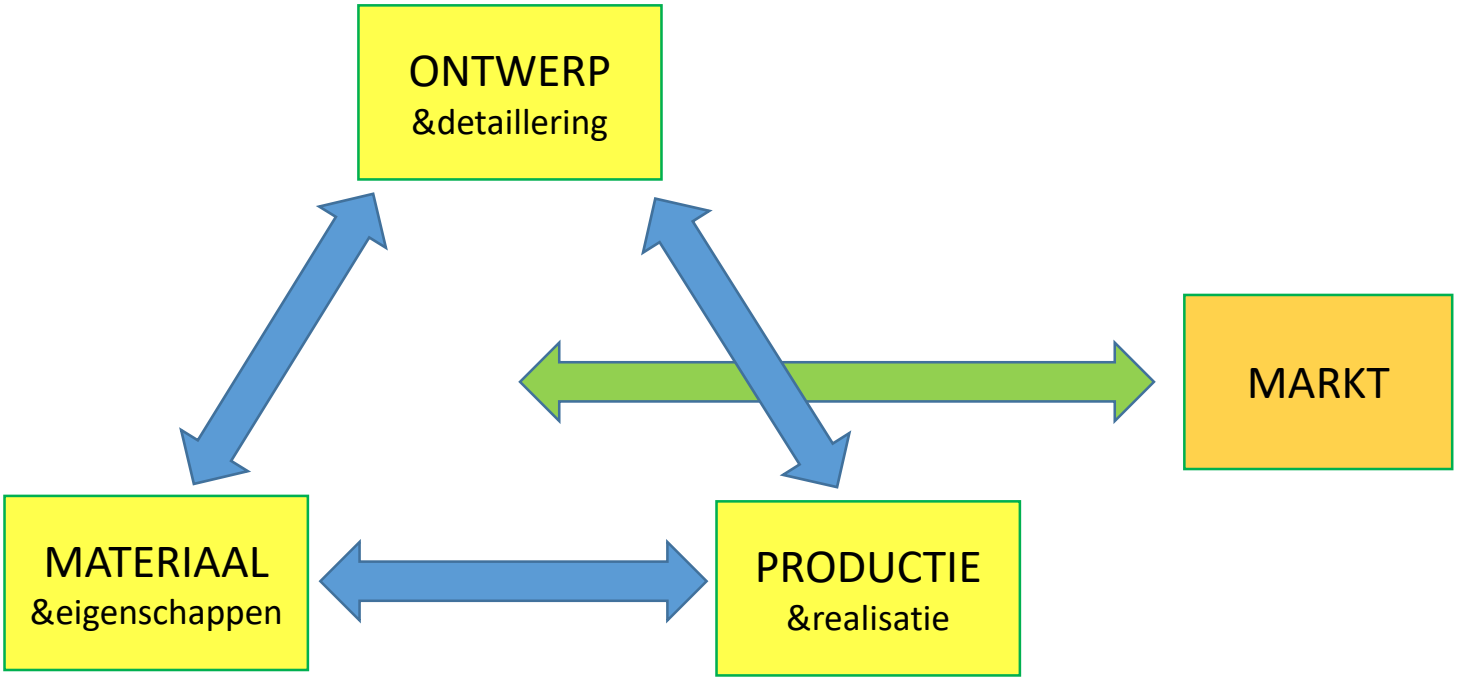
Furaan

Volgende generatie

Eigenschappen

Sterk, stijf en licht
Trilling/akoestiek
Gezondheid well-being
Thermo-hygrisch
Milieubelasting, LCA
Brand

Onderzoek naar sterkte en stijfheid

Fibers	Modulus (GPa)	Strength (MPa)	Density (g/cm³)	Specific Modulus	Specific Strength
E-glass	72	3530	2.54	28.2	1390
Flax	50-70	500-900	1.4-1.5	~ 41	~ 480
Hemp	30-60	300-800	1.48	~ 30	~ 370
Jute	20-55	200-500	1.3-1.5	~ 27	~ 250

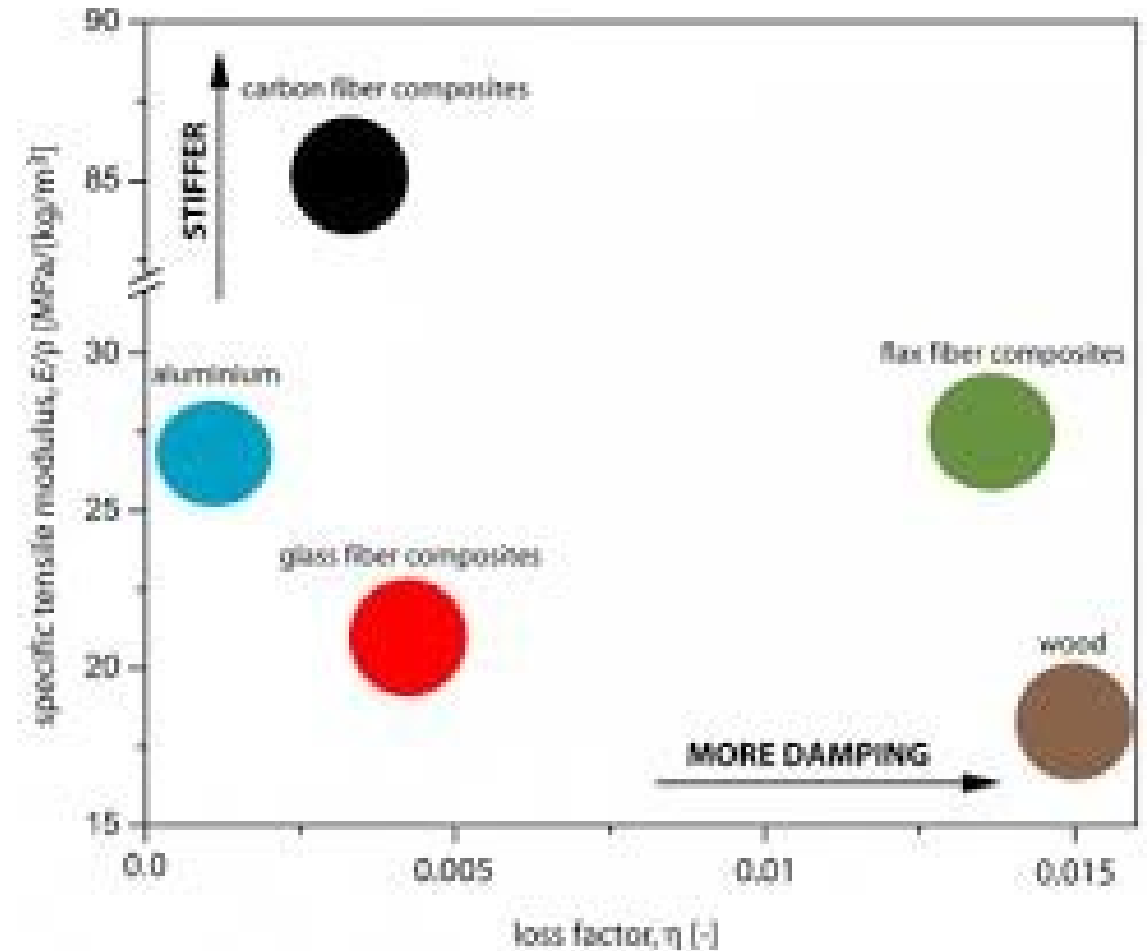
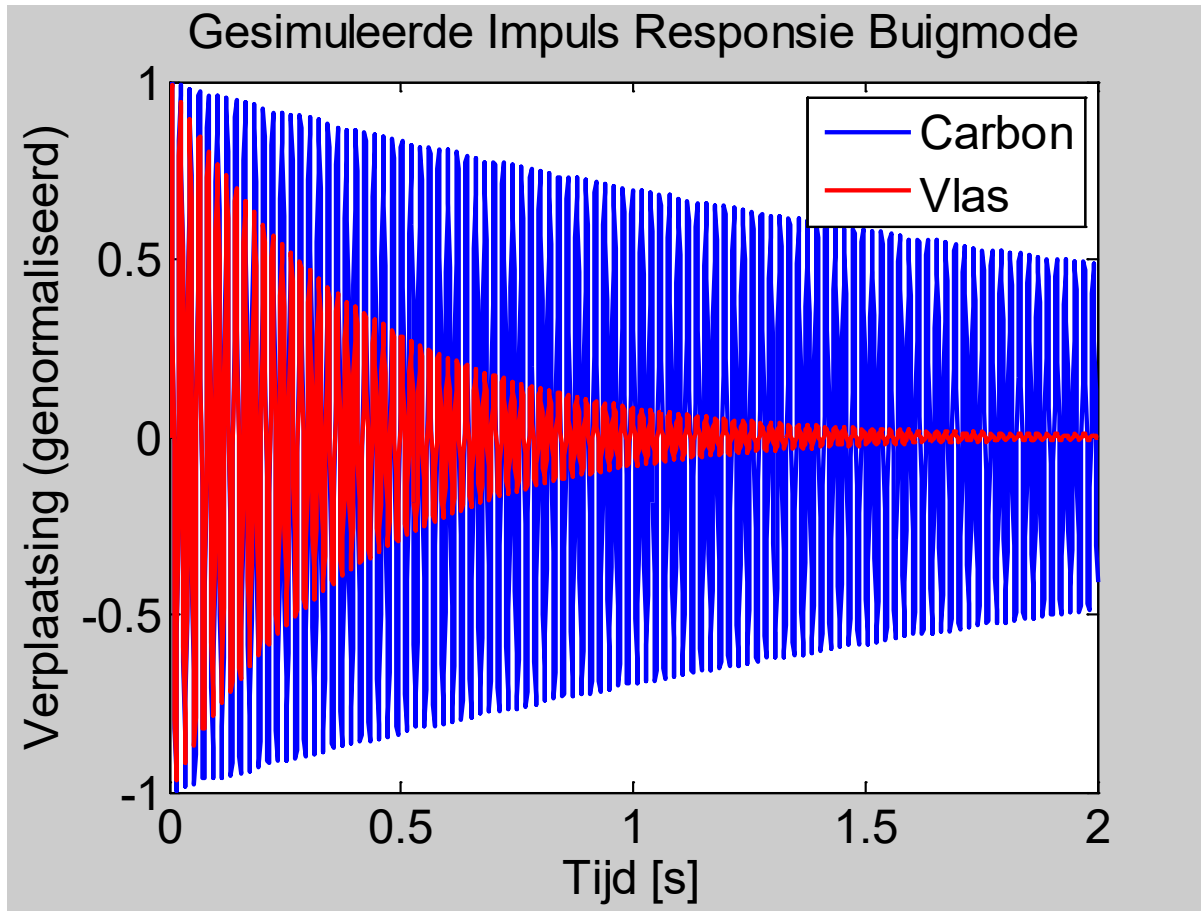
Onderzoek naar sterkte en stijfheid

Onderzoek naar sterkte en stijfheid

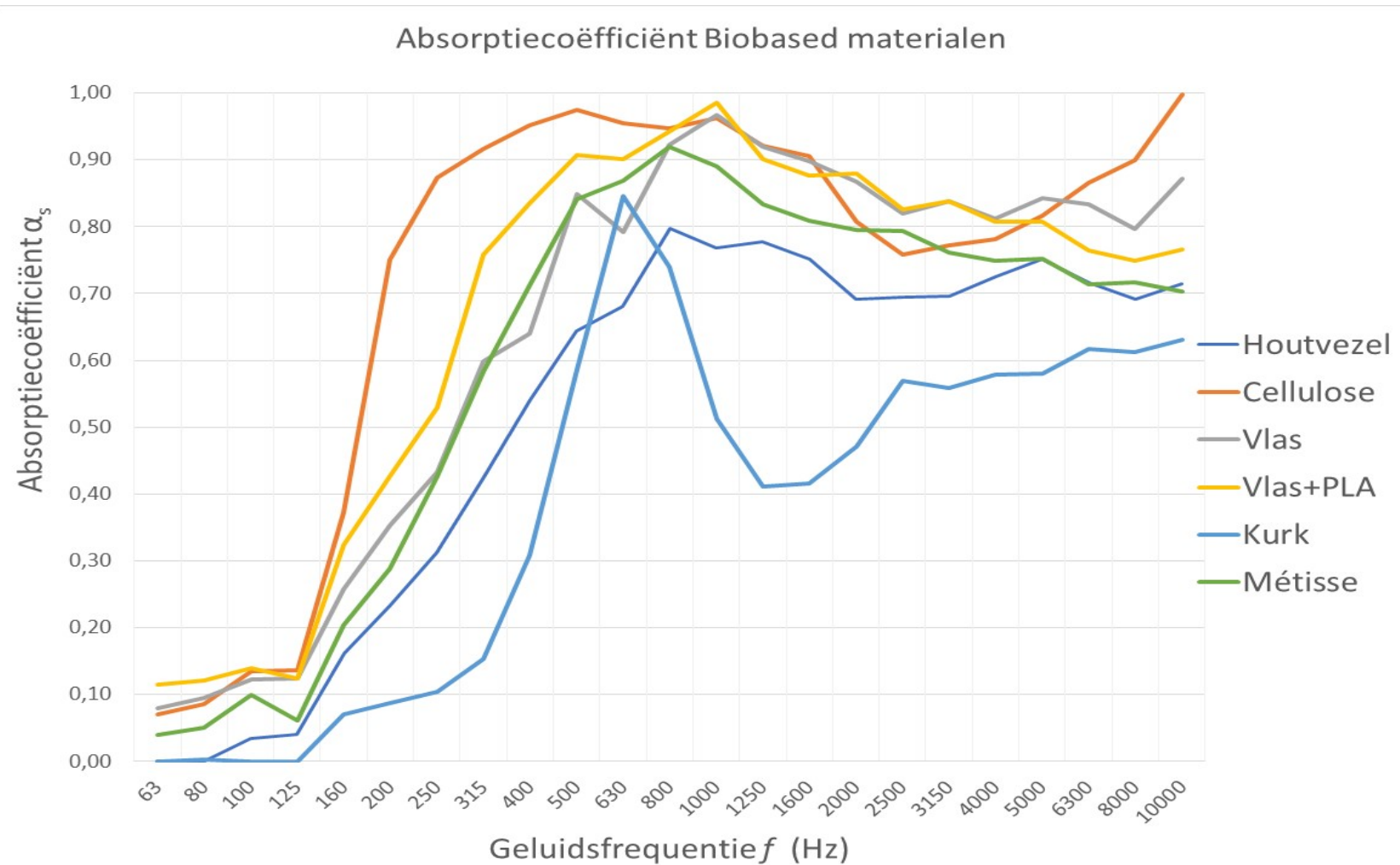

Onderzoek naar trilling en geluidsabsorbtie

Onderzoek naar trilling en geluidsabsorptie

Onderzoek naar trilling en geluidsabsorptie

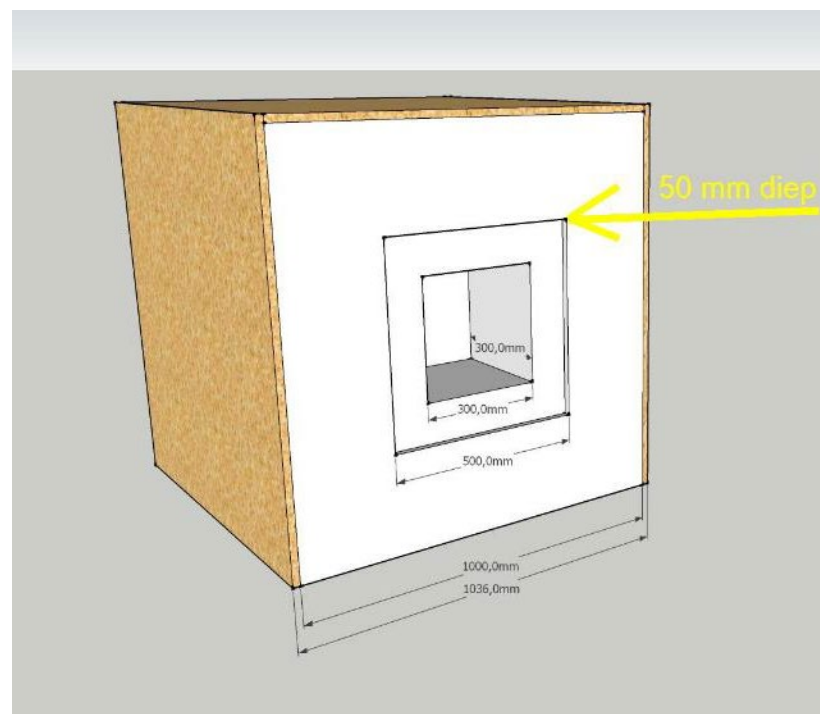

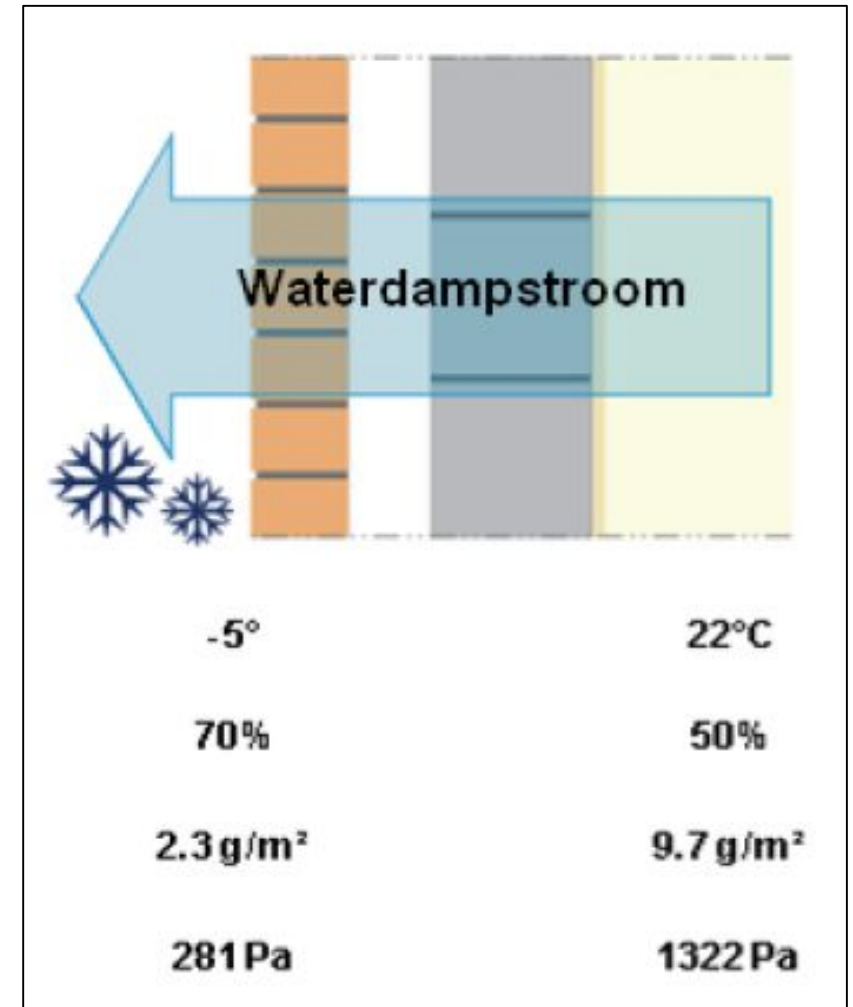
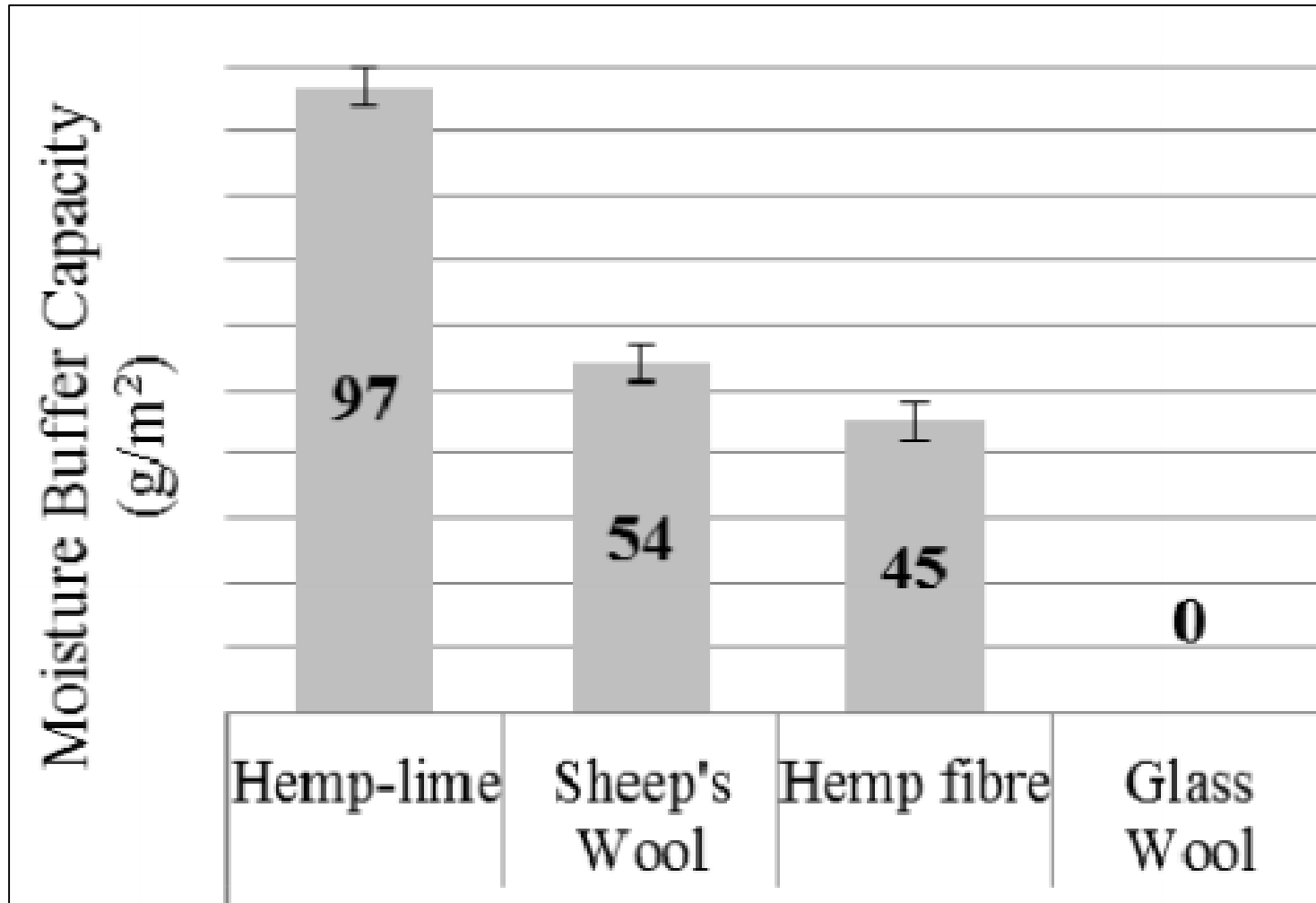

Onderzoek naar thermische isolatiewaarde

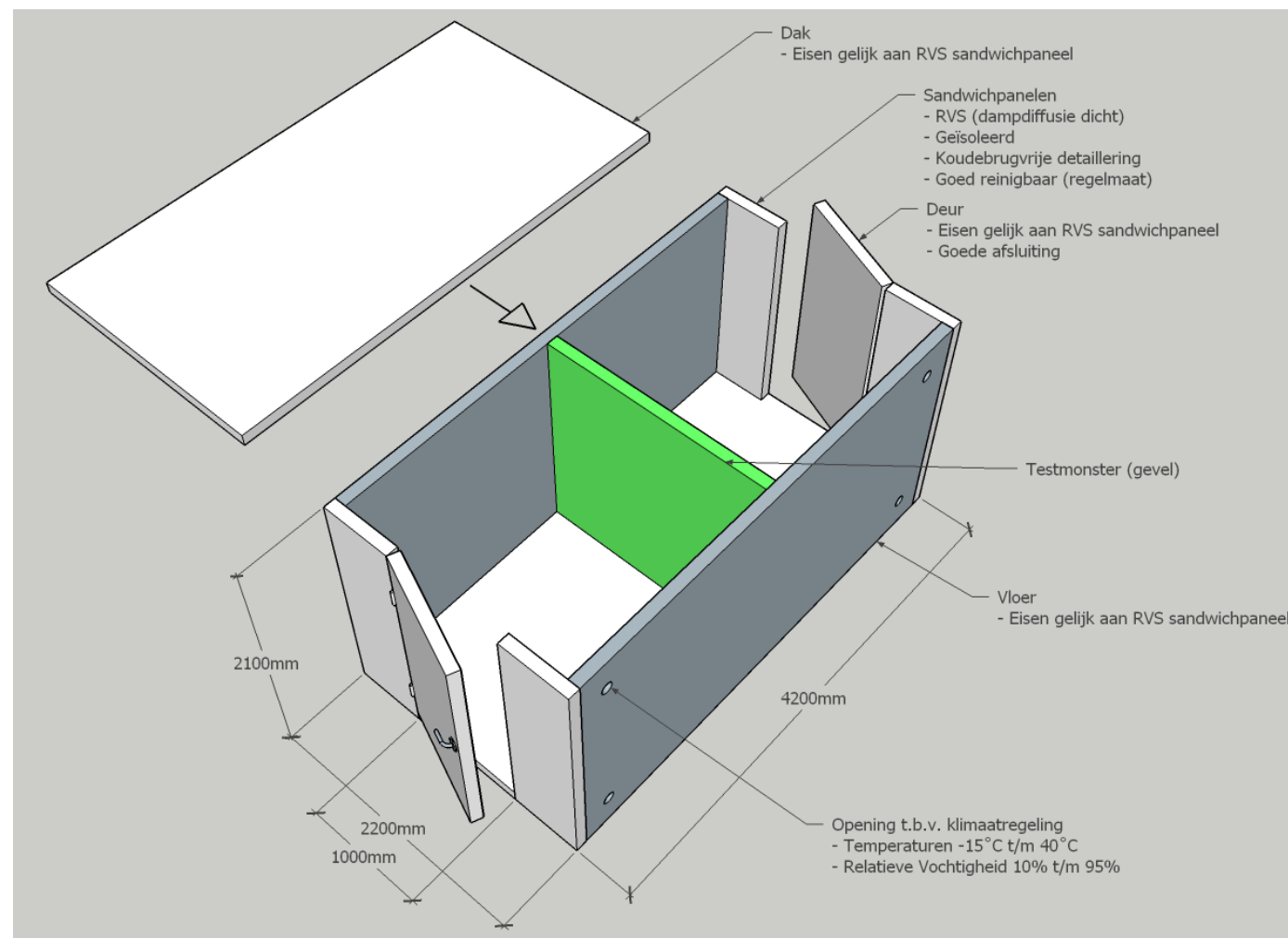
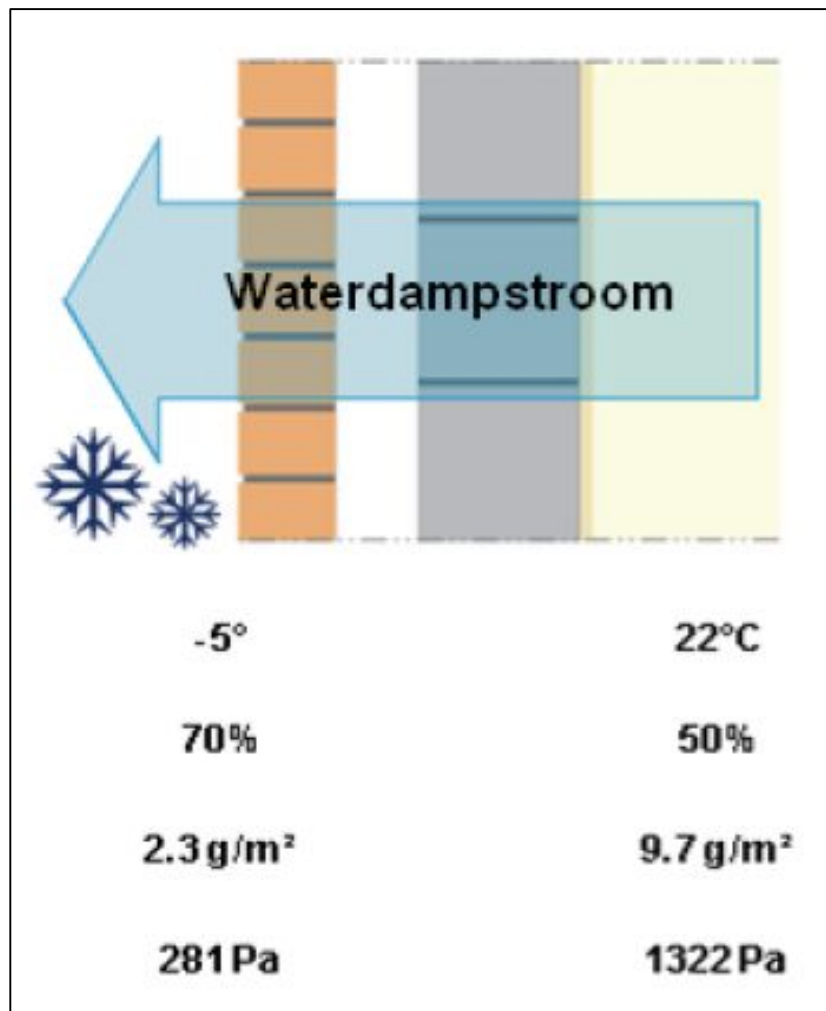
Materiaal	Warmtegeleiding coëfficiënt
	W/(m·K)
pur	0,030
steenwol	0,032
tempex	0,036
glaswol	0,036
vlas	0,036
metisse	0,038
cellulose	0,039
Hennep	0,04
kalkhennep	0,056
grenen	0,14
gevelsteen	1

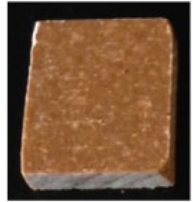
Onderzoek naar vochttransmissie

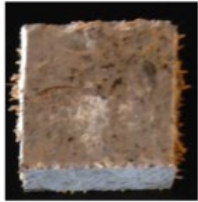
Onderzoek naar dampopen gevels

Productontwikkeling antibacteriële waarde

Resysta

Coir composite

Cork

Bamboo composite

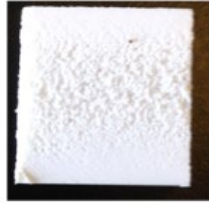
Marmoleum

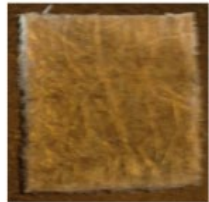
Touch Duet

Corklinoleum

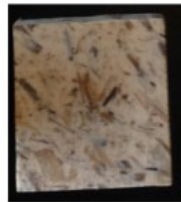
Ecopanel

Hemp composite

Bamboo

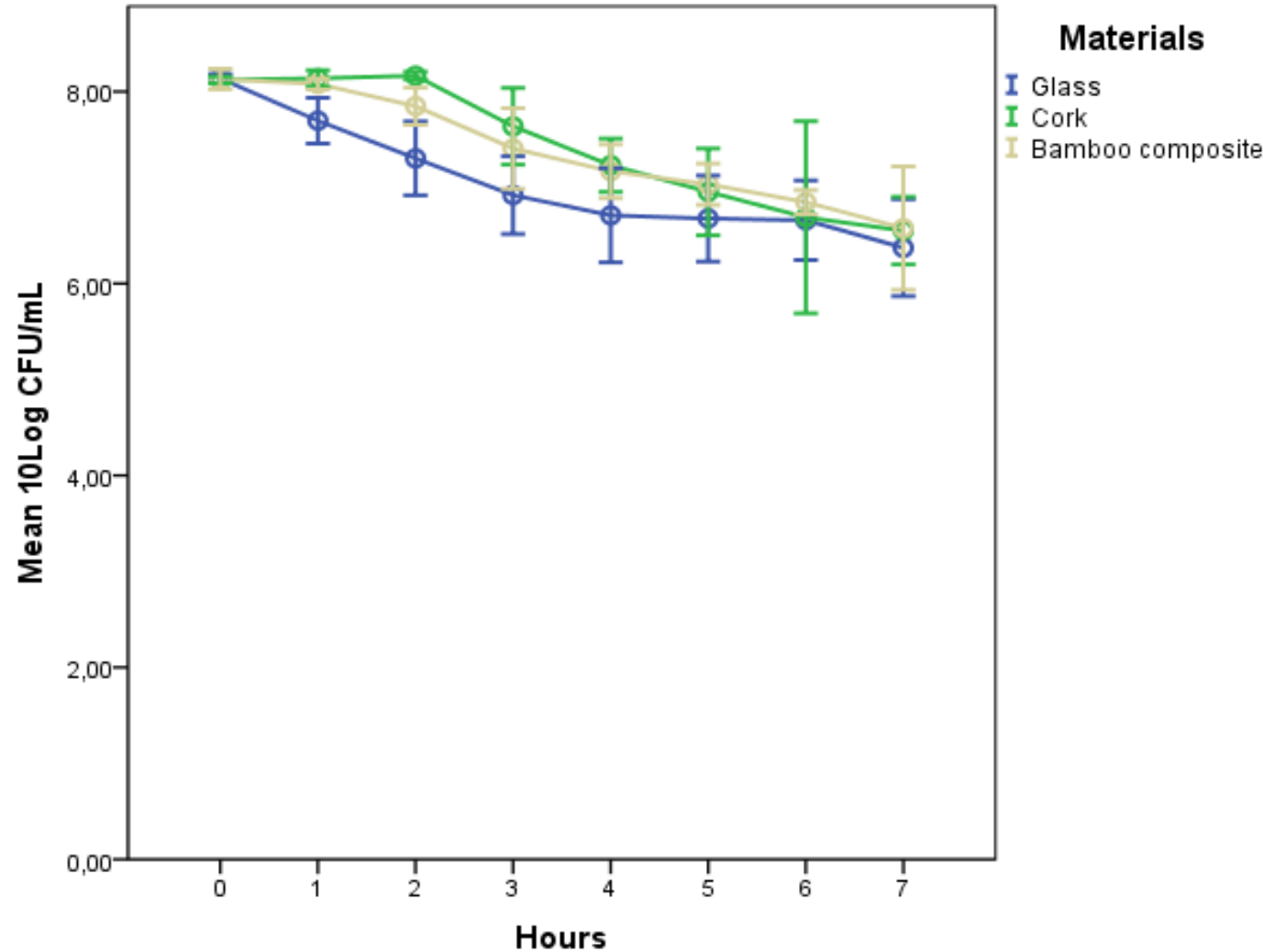
Flax composite

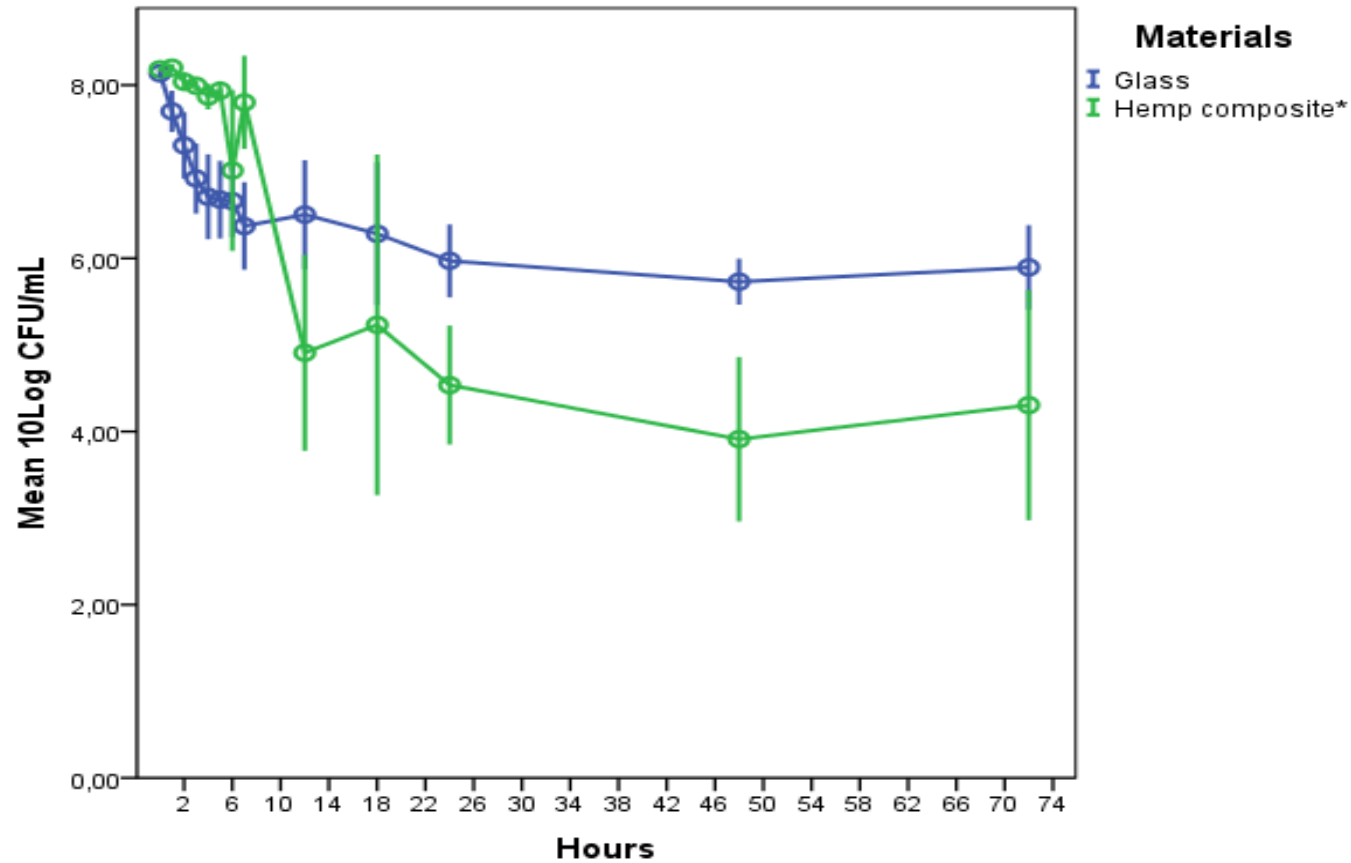
Hemp composite

Reed composite

Productontwikkeling antibacteriële waarde

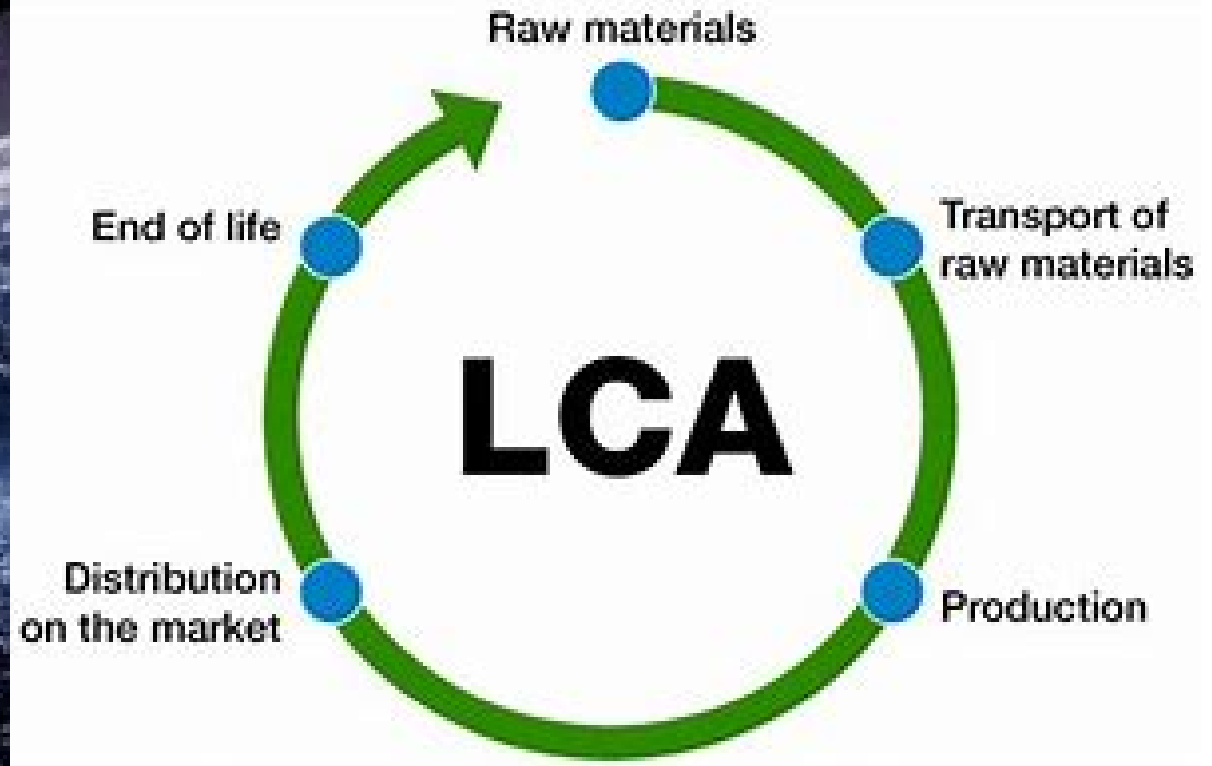
Onderzoek milieuvoordeel

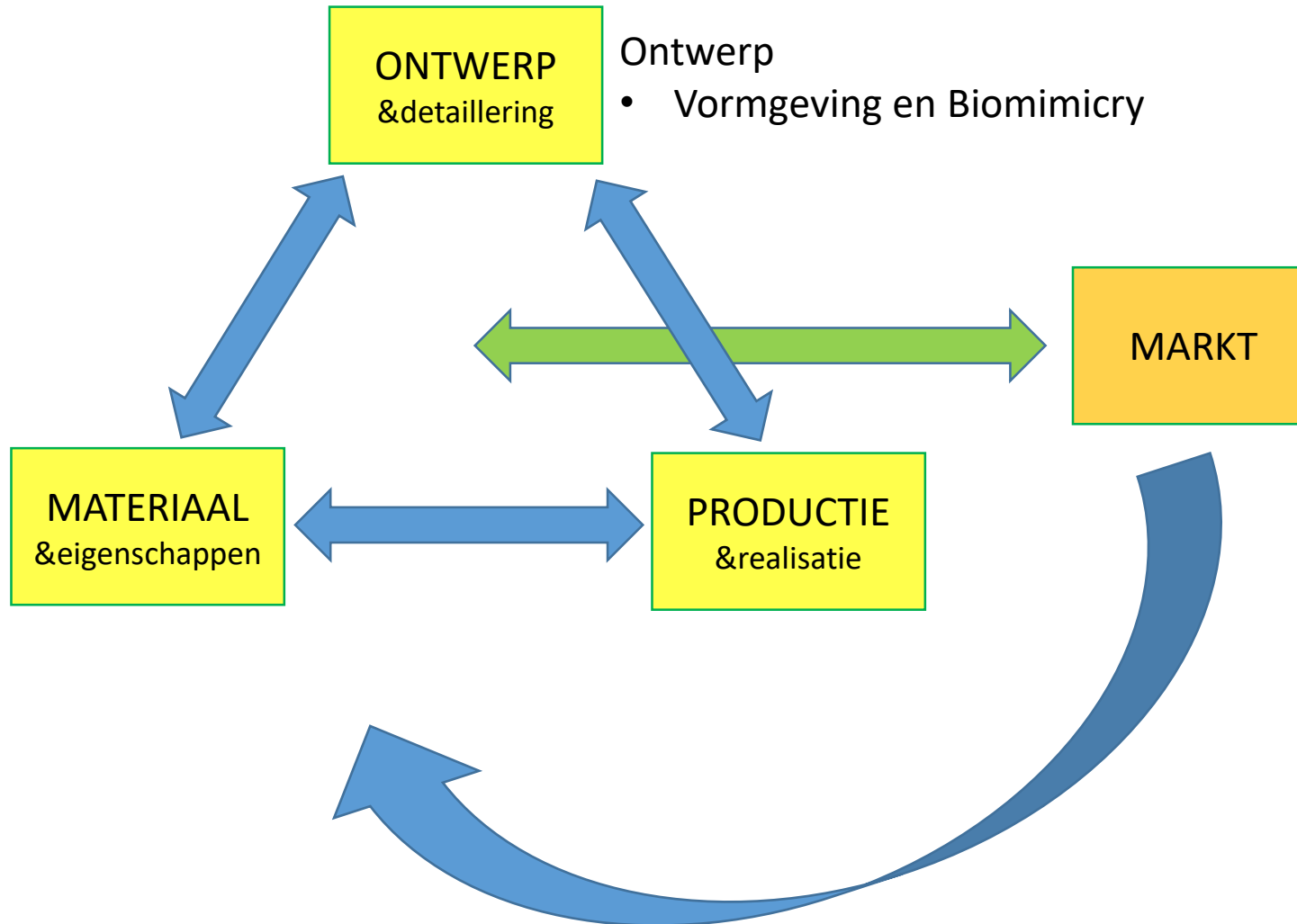

Nonrenewable energy requirements (MJ/kg)

Glass fiber mat ^a		Flax fiber mat ^a		China reed fiber ^b	
Raw materials	1.7	Seed production	0.05	Cultivation	2.50
Mixture	1.0	Fertilizers	1.0	Transport plant	0.40
Transport	1.6	Transport	0.9	Fiber extraction	0.08
Melting	21.5	Cultivation	2.0	Fiber grinding	0.40
Spinning	5.9	Fiber separation	2.7	Transport fiber	0.26
Mat production	23.0	Mat production	2.9		
Total	54.7	Total	9.55	Total	3.64

Onderzoek milieuvoordeel

Andere vormen mogelijk

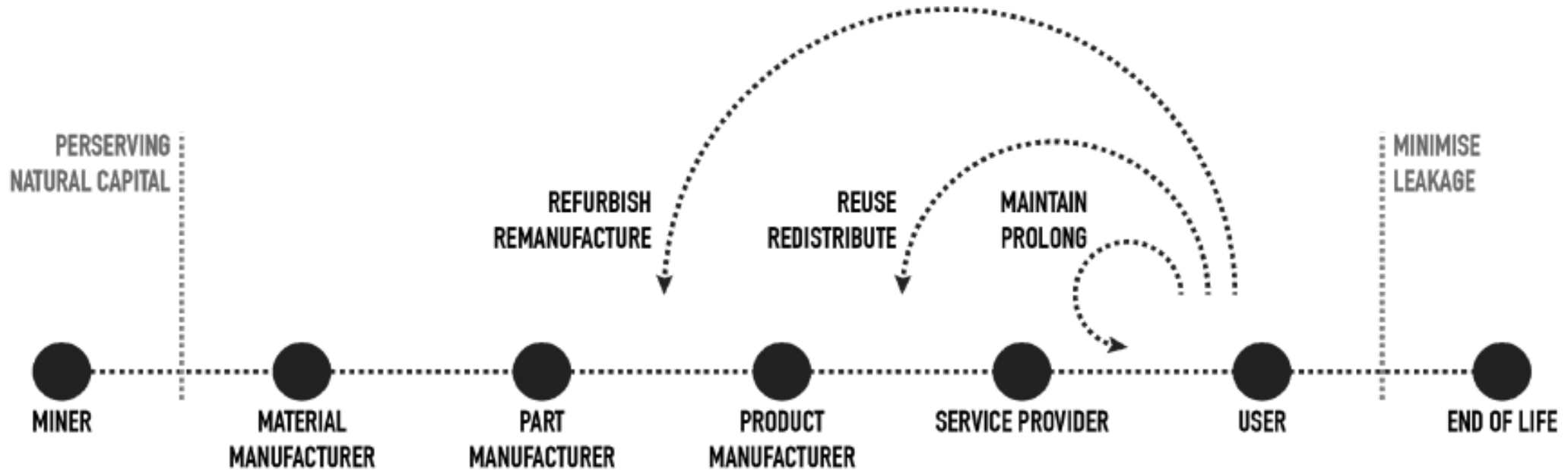
Circulair weerbarstig

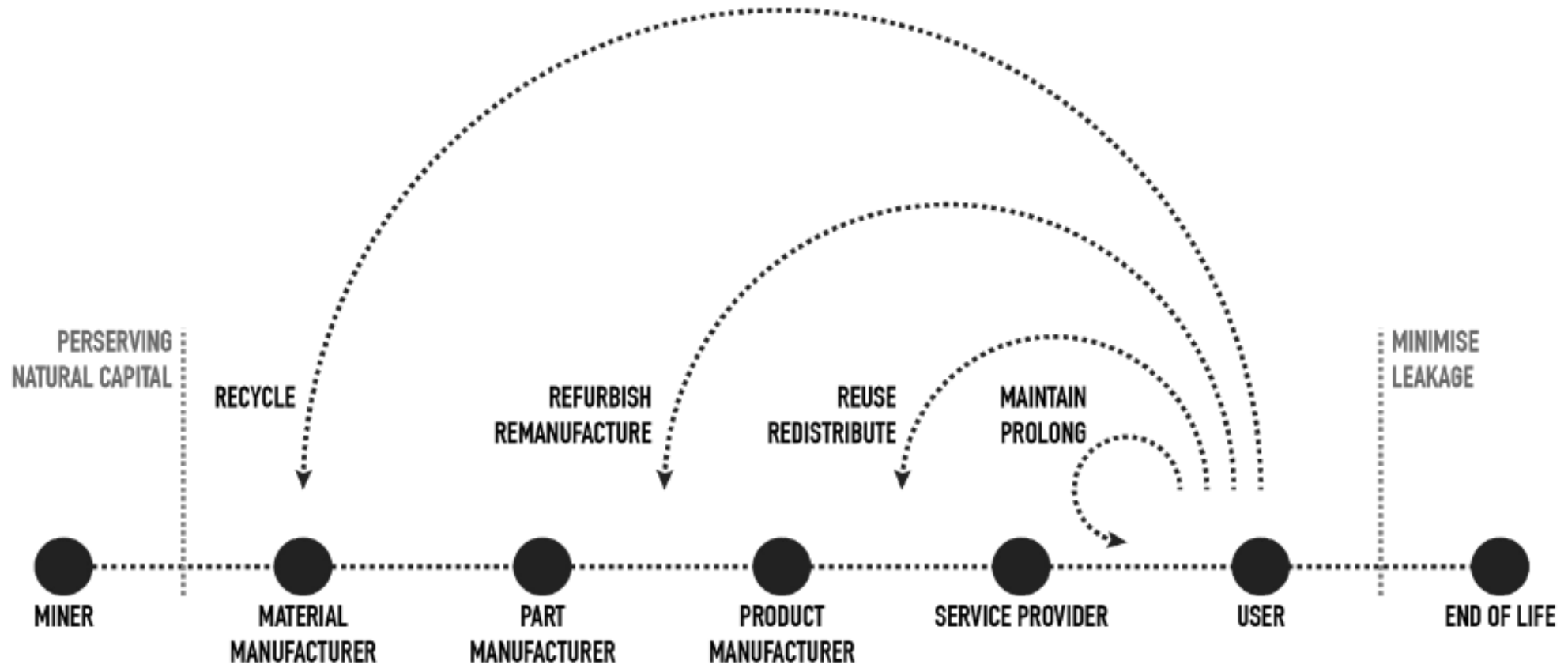
nationale
wetenschaps
agenda

Refurbish, Remanufacture, redistribute, reuse > verlengt lineair

Materialen recyclen essentieel voor circulariteit

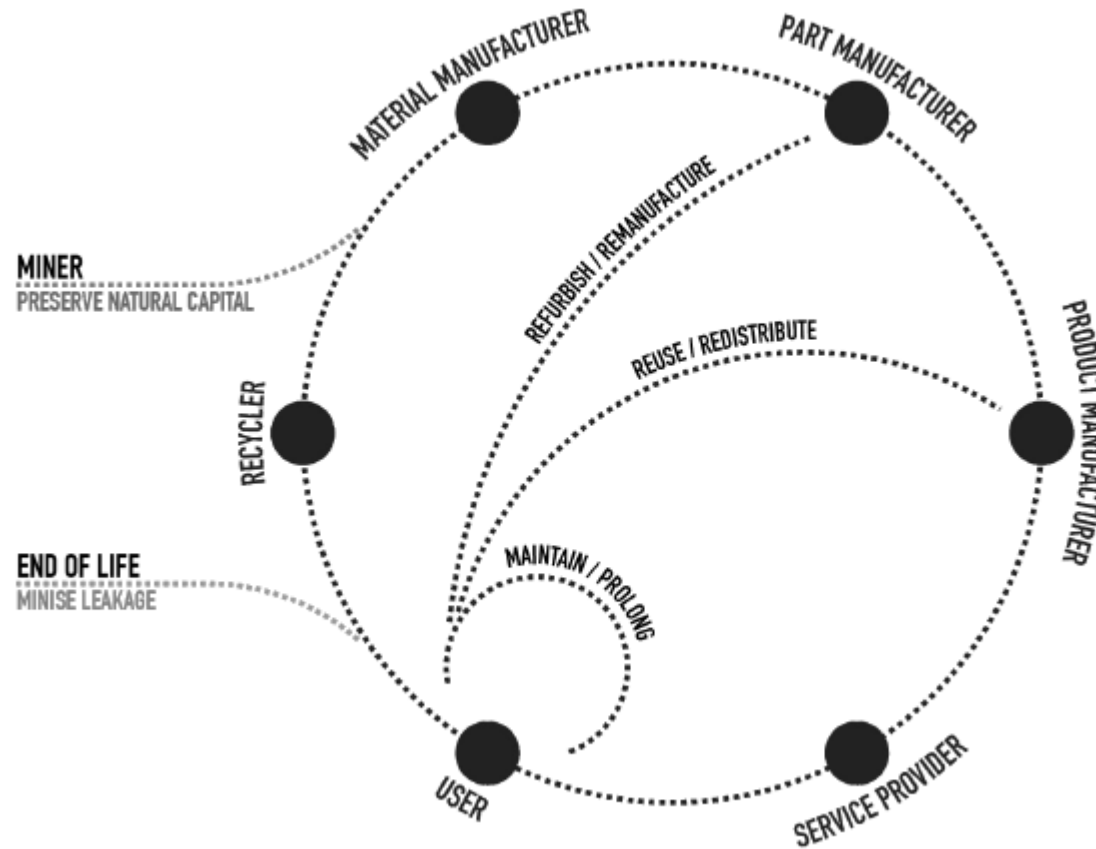
Circulair 10 R-en

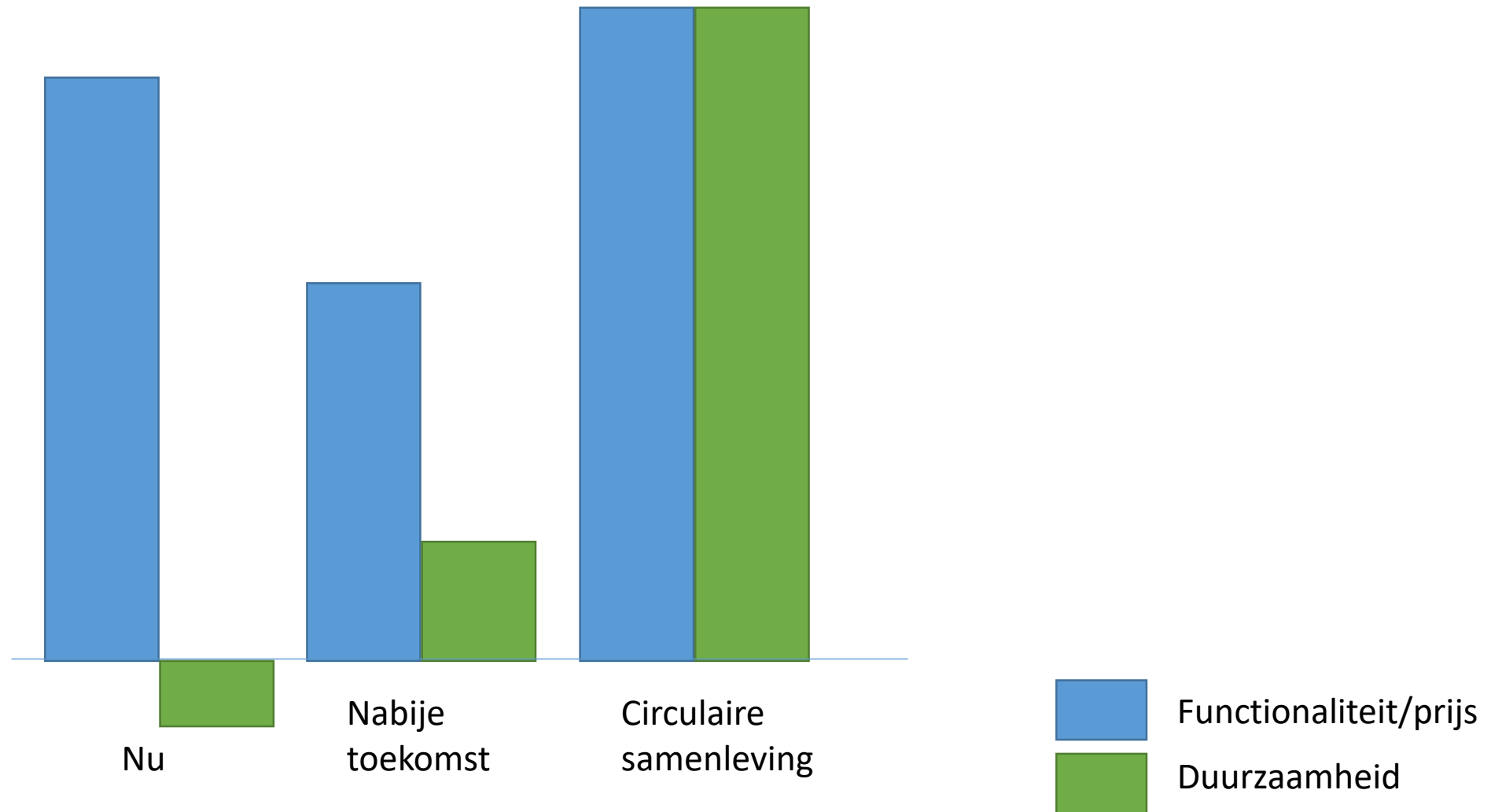
1. Refuse: voorkomen van gebruik van grondstoffen
2. Reduce: verminderen van grondstoffen/eenheid
3. **Renew: het herontwerpen van een product met circulariteit als uitgangspunt**
4. Re-use: product hergebruik (2e hands)
5. Repair: onderhoud en reparatie
6. Refurbish: product opknappen, groot onderhoud
7. Remanufacture: nieuw product van 2e hands
8. Re-purpose: producthergebruik met ander doel
9. **Recycle: verwerking en hergebruik materialen**
10. Recover: energierterugwinning uit materialen

Biobased: no mining, real circular

Duurzaamheid was geen thema bij materiaalontwikkeling

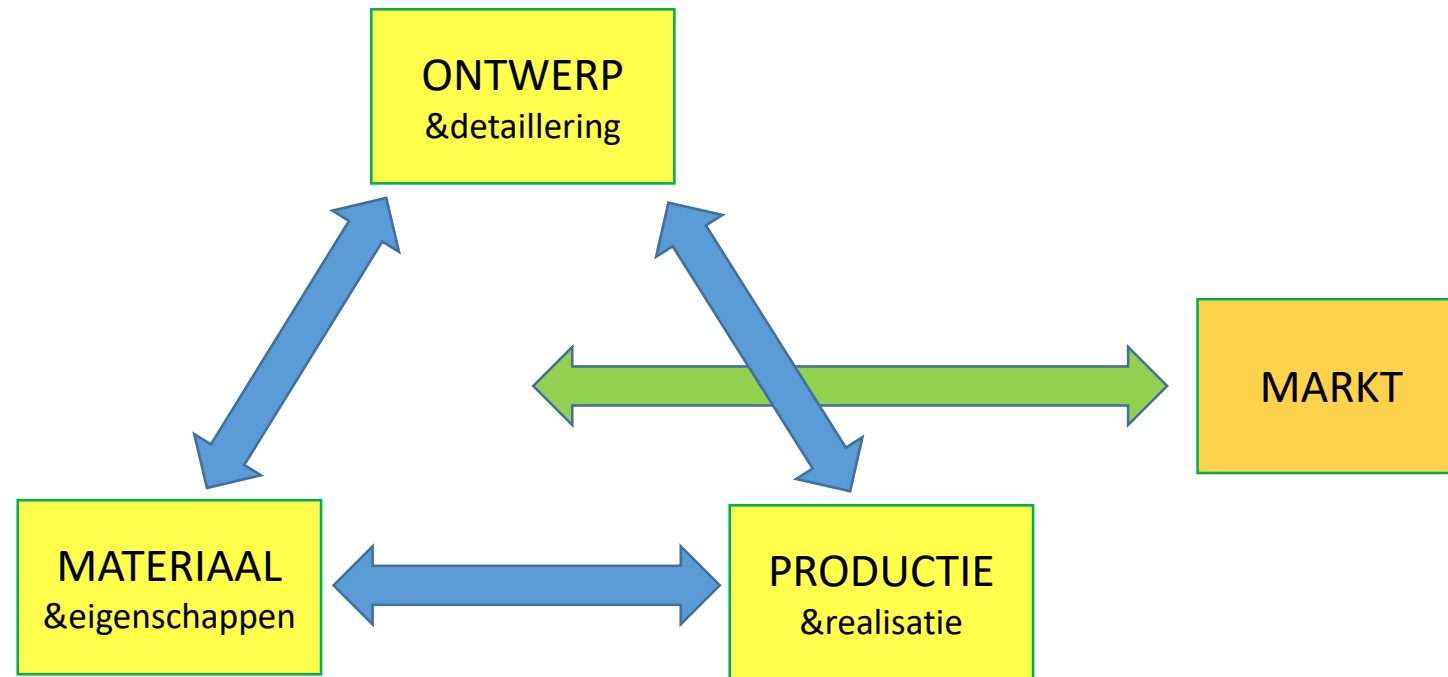
Functionaliteit verhogen:

- Glas met boron
- Staal met vanadium en koper
- Kunststoffen met kleurstoffen, ftalaten, UV blockers en brandvertragers
- Staal met coating (cobalt)

... maar CRM's en nauwelijks te scheiden

Circulair Design

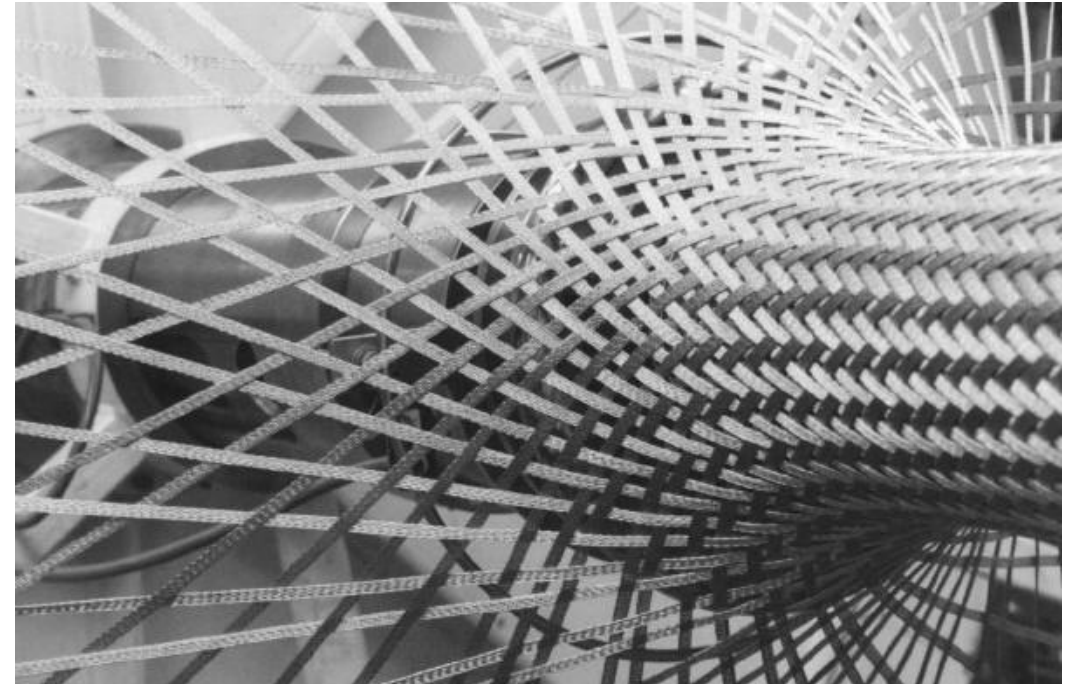
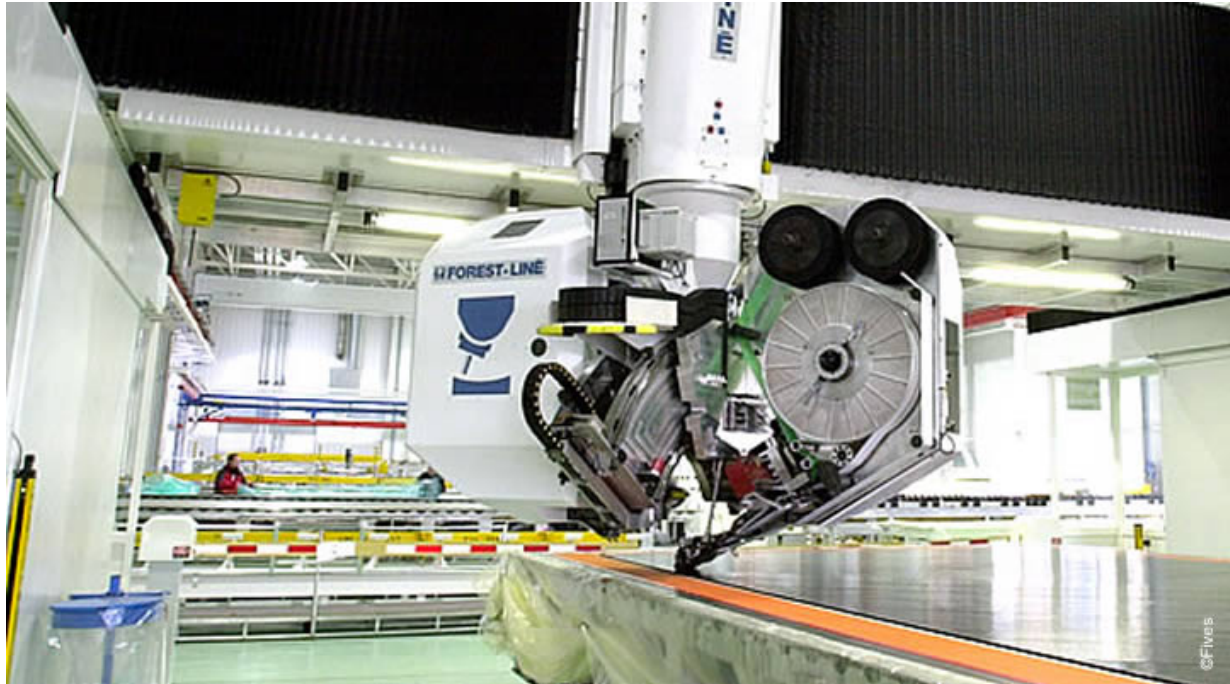

- Productie
- Produceerbaarheid

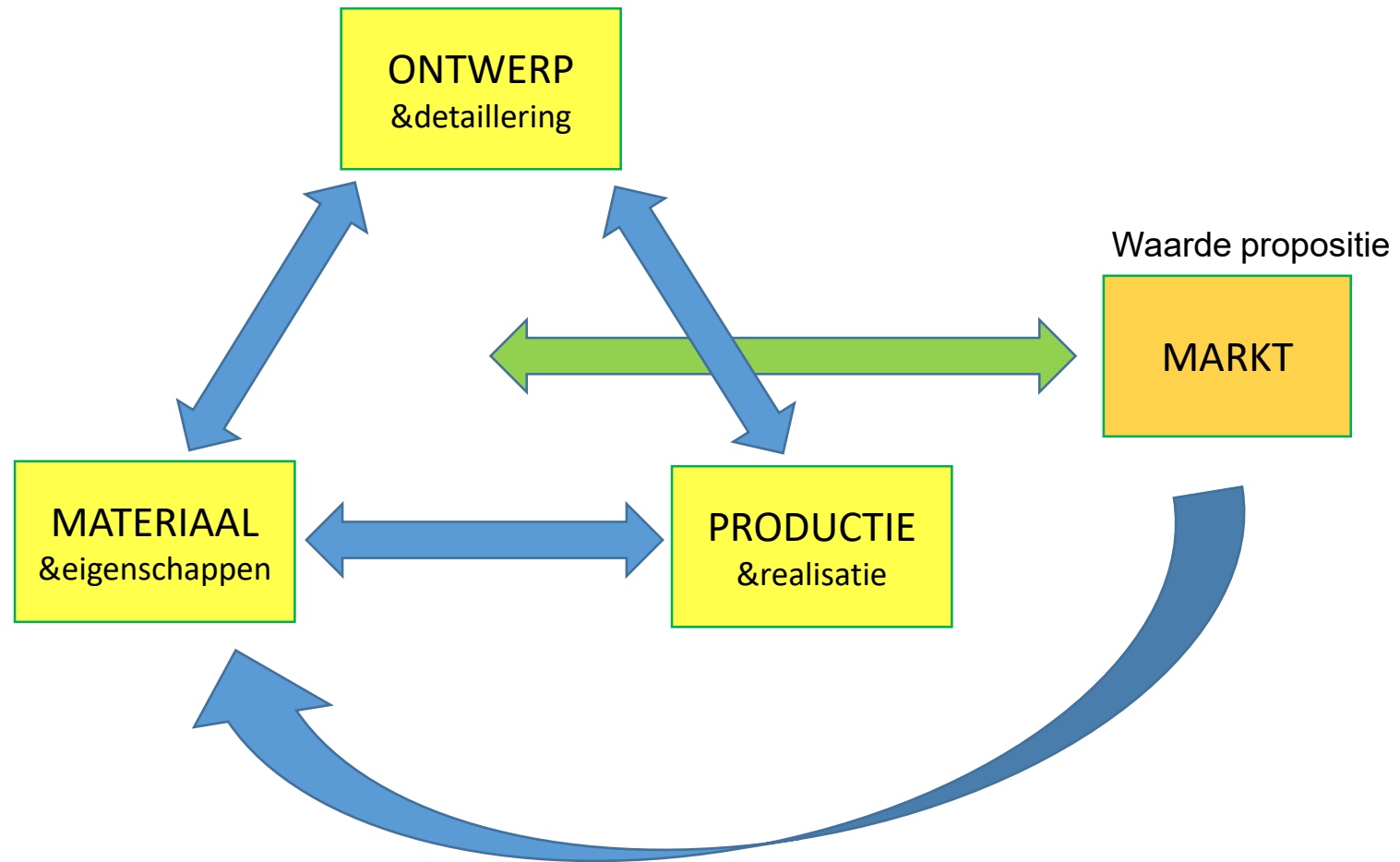

Onderzoek naar produceerbaarheid

Onderzoek naar produceerbaarheid

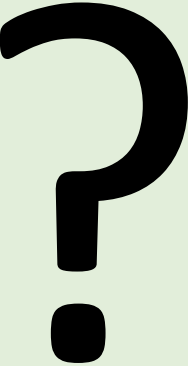

Wat is de waarde van biobased?

Toegevoegde Waarde	Premium
• Stijf en Licht	
• Geluid & Trillingabsorberend	
• Vochtregulerend & Isolerend	
• Anti-bacterieel	
• Uniek Uiterlijk	
• Funties Integrabel	
• End of Life waarde	
• Lagere kosten	
• Milieuvriendelijk (CO2)	
• Levensduur	

Wat is de rol van emotie?

AH Kipfilet naturel
Prijs per KG €8,33
600 g

5.00

Malse naturel kipfilet om eindeloos makkelijk te snijden in blokjes, ree

- Om te bereiden in de pan, wok
- Lekker in een Aziatisch wokgere
- Of in een Italiaanse pasta
- Geschikt om thuis in te vriezen

goed koopje

AH Biologisch Kipfilet
Prijs per KG €26,49
ca. 290 g

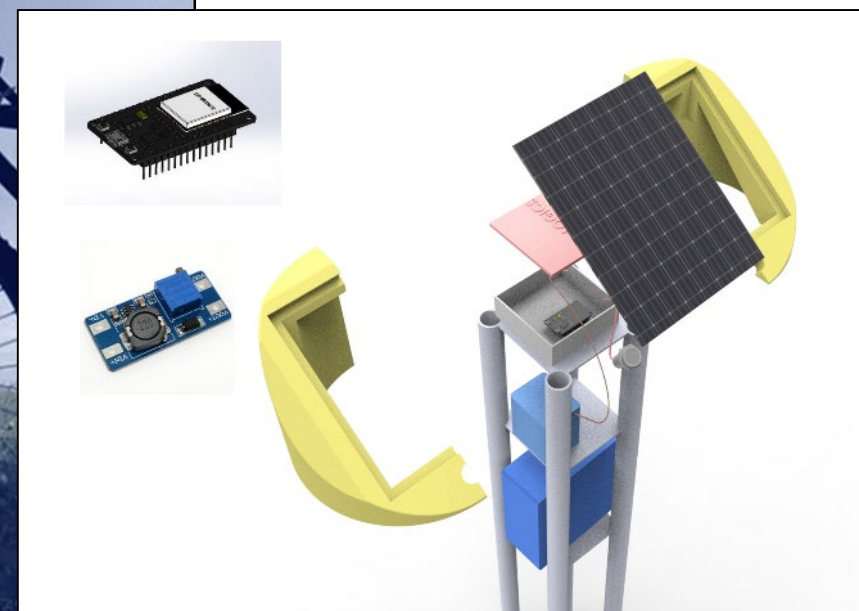
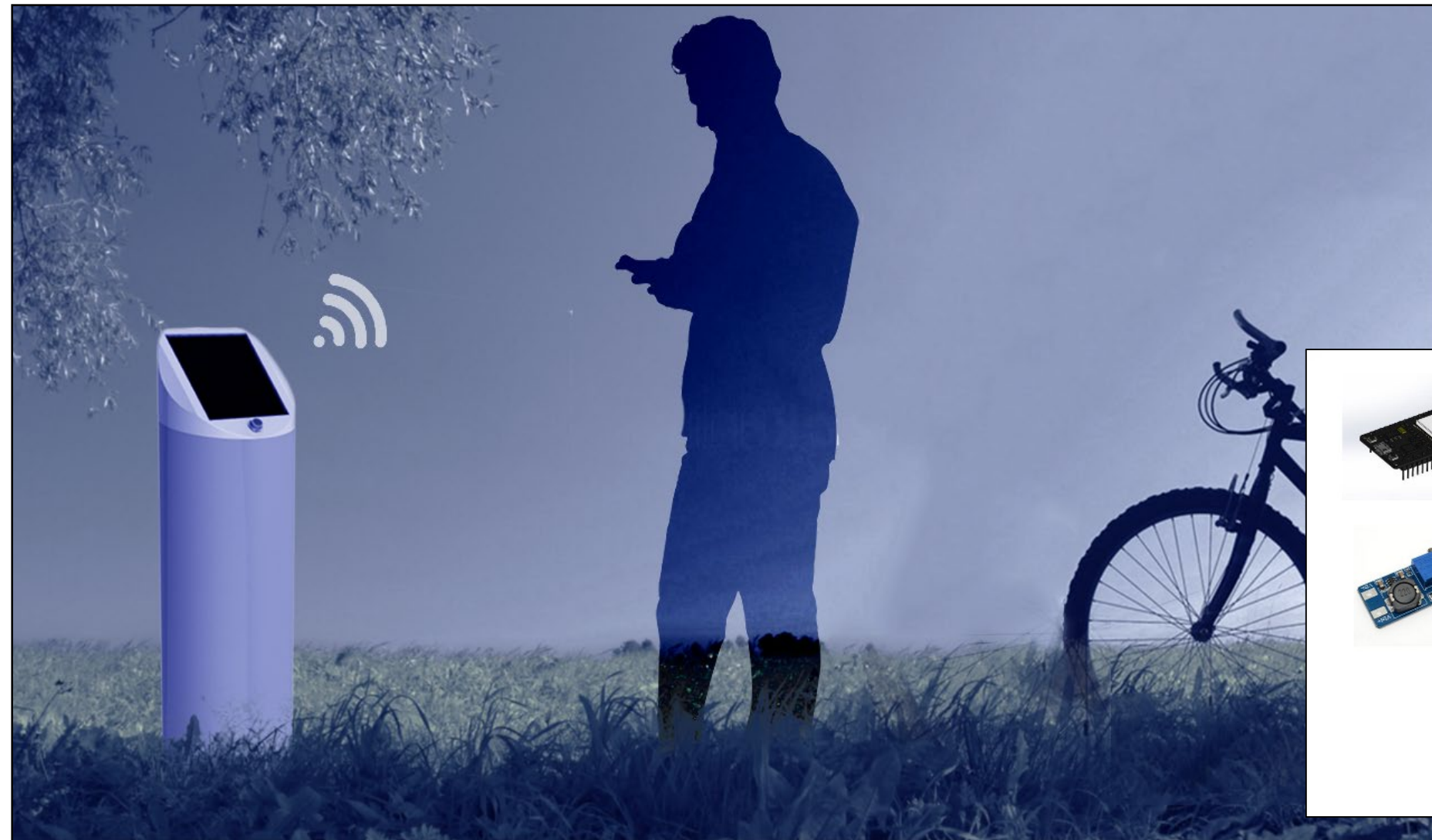
7.42

Deze malse kipfilet is 100% nature

- U kunt er zelf bijvoorbeeld blokjes
- Breng het lekker op smaak met
- Lekker verantwoord. Beloond met

BIO

Onderzoek naar koppeling aan experience

**Waar lopen jullie tegenaan
in de transitie naar circulair
en biobased?**

5:00
Stop

Welke andere bottlenecks zijn er?

- Technisch:
- Economisch:
- Juridisch:
- Organisatorisch:

Waar lopen jullie tegen aan?

- Technisch: levensduur, eigenschappen, milieuvoordeel, hoe end-of-life oplossing, .. En hoe dit alles te checken? Is niet alles down cycling?
- Economisch: garanties, hogere prijs, kleine bedrijven, restwaarde, risico's?
- Juridisch: hoe omschrijven, aanbestedingsregels, certificering?
- Organisatorisch: waar haal ik het? wat zit er in? waar breng ik het naar toe?

**Kies samen één knelpunt
uit en bedenk een
oplossing om dit te
overkomen.**

10:00
Stop

Dus:

- Er is een hoofdprobleem
  - Er zijn vele wetten en regels
  - Er zijn oplossingen
  - Er is geld
  - Er is een wil
-
- Maar hoe alles aan elkaar te knopen?

Nieuwe perspectieven op werken

<https://www.youtube.com/watch?v=GUTM8xnh7DM>